

Ord er makt

En kartlegging av Agderpressens fremstilling av innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn

Jørgen Haga

VEILEDER

Katja H.-W. Skjølberg

Universitetet i Agder, 2022

Masterfordypning i samfunnskunnskap

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som en del av lektorutdanningen for trinn 8-13 ved Universitetet i Agder. Den tilsvarer 30 studiepoeng.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min veileder Katja H.-W. Skjølberg. Takk for inspirerende og morsom undervisning gjennom årene på UiA, men ikke minst for rådene og tipsene i prosessen med å skrive denne oppgaven.

En takk går også til mine medstudenter for fem fine år sammen med dere. Det har vært en stor glede!

Kristiansand, juni 2022

Jørgen Haga

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg hvordan innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstilles i Agderpressen. De to største avisene på Sørlandet er Fædrelandsvennen og Agderposten og det er deres materie gjennom de siste årene som har blitt gjennomgått. I lys av relevant teori om ulike perspektiver på rasisme, og tidligere forskning gjort innenfor temaet forsøker studien å belyse hvordan denne gruppen mennesker fremstilles. Media har en stor makt i hva slags ord de bruker, og dette kan påvirke leserne. Lesernes meninger og holdninger til denne gruppen mennesker kan påvirkes av ordlyden og fremstillingene som avisene har i sakene sine.

Oppgavens hovedmateriale er funnet gjennom å bruke Retriever. Retriever er en database som har samlet alle artikler som er skrevet. Empirien i oppgaven er todelt; den ene delen er en kvantitativ undersøkelse der jeg har sett på ulike begreper som er relevante for temaet og hvor ofte disse har blitt brukt i de to avisene i perioden 2015-2021. Dette for å se på utviklingen i bruken av de ulike begrepene for å danne et bilde av hvilke ord som brukes når det skrives saker som omhandler innvandrere eller personer med annen etnisk bakgrunn. Den andre delen er en kvalitativ undersøkelse i form av en diskursanalyse/innholdsanalyse der jeg ser nærmere på to saker som har fått mye oppmerksomhet i pressen på Sørlandet i den samme perioden. Mobbesaken i Lillesand og SIANs koranbrenning på Torvet er saker der innvandrere er involvert, og det kan argumenteres for at det er ulike former for rasisme som forekommer.

Funnene viser at Agderpressen fremstiller innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn på en mer nyansert måte og med en mer balansert ordbruk enn de gjorde tidligere. Dette samsvarer også med andre undersøkelser gjort nasjonalt der tendensen er den samme. Likevel er det fortsatt viktig at avisene og media er bevisst rundt hvilke valg de tar og hvordan de fremstiller denne gruppen mennesker. Muslimer er de som utsettes for mest hatkriminalitet i Norge, og man skal ikke lete lenge i kommentarfelt for å finne grove og rasistiske bemerkelser i saker som omhandler innvandrere. I de to sakene som belyses i studien er det ulike typer rasisme som forekommer og dette diskuteres i lys av relevant teori. Den kulturelle rasismen er mer aktuell i dag enn tidligere. Klassisk rasisme som handler om å forskjellsbehandle på bakgrunn av rase er mindre vanlig, og fordommer mot religioner og kulturer som blandes er i større grad aktuelt, noe man ser på SIANs koranbrenning og budskapet de kommer med i deres demonstrasjoner. I mobbesaken i Lillesand ser man at

skolen ikke griper inn tidnok når noen søstre blir utsatt for grov rasisme av medelever ved skolen de selv går på.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	5
Figuroversikt	8
Innledning	9
<i>Bakgrunn</i>	9
<i>Problemstilling</i>	10
<i>Avgrensninger</i>	11
<i>Oppgavens oppbygning</i>	13
Teori og forskning på rasisme	14
<i>Ulike perspektiver på rasisme</i>	14
Klassisk rasisme og kulturell rasisme	14
Hverdagsrasisme	15
Strukturell rasisme.....	16
<i>Tidligere forskning på fremstilling av innvandrere i media</i>	18
Metode	23
<i>Metodevalg</i>	23
<i>Datautvalg</i>	23
<i>Innsamling av data</i>	24
<i>Studiens gyldighet, pålitelighet og overførbarhet</i>	27
Validitet	27
Reliabilitet	29
Overførbarhet	29
Empiri og analyse	30
<i>Utvikling av begrepsbruk og omfang over tid</i>	30
<i>Fokus på rasisme i Agderpressen 2015-2021</i>	31
Begrepsbruk – hvilke ord og begreper anvendes i saker som omhandler personer med annen etnisk bakgrunn.....	32
<i>Dypdykk i noen aktuelle saker</i>	40
Mobbesaken på Lillesand ungdomsskole	40
SIAN-demonstrasjonen i Kristiansand	43
Diskusjon og oppsummering	47
Litteraturliste	50

Figuroversikt

Figur 1: Utvikling i bruk av begrepet <i>rasisme</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.....	31
Figur 2: Utvikling i bruk av begrepet <i>integrering</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.....	32
Figur 3: Utvikling i bruk av begrepet <i>innvandrere</i> og/eller <i>innvandring</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.	33
Figur 4: Utvikling i bruk av begrepet <i>muslim</i> og/eller <i>muslimer</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.	34
Figur 5: Utvikling i bruk av begrepet <i>etnisk</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.	36
Figur 6: Utvikling i bruk av begrepet <i>utlending</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.	37
Figur 7: Utvikling i bruk av begrepet <i>utenlandsk</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.	38
Figur 8: Utvikling i bruk av begrepet <i>utenlandsk opprinnelse</i> i perioden 2015-2021 i Agderposten og Fædrelandsvennen.....	39

Innledning

Bakgrunn

«Deporter disse jævla snylterne.»

«Allahs parti fornekter seg ikke.»

«Nei nå er det nok. Dem tar snart over hele landet..»

Jeg scroller nedover Facebook og ser stort sett nettaviser som publiserer sine artikler kun forstyrret unntaksvis av farmor som har delt et bilde av noen visdomsord på engelsk på en fin bakgrunn full av blomster. Jeg trykker inn på kommentarfeltet på en sak og ser en haug med kommentarer som helt klart er rasistiske og diskriminerende. Saken handler om en voldssak der en person er tatt i varetekt. Personer skriver med det som ser ut til å være fullt navn stygge og grove ord om personer de verken kjenner eller sannsynligvis noen gang har møtt.

Hvor kommer disse hatefulle ytringene fra? Hvorfor ordlegger så mange seg på den måten om personer de ikke kjenner til? Media legger ut sine artikler og disse deles videre i sosiale medier. De har en stor makt i hvordan de fremstiller personene i disse sakene. Bør avisene ta mer ansvar for kommentarene som dukker opp i kommentarfelt rundt omkring? Påvirkes leserne av det de leser artiklene, som gjør at de i større grad tar seg frihet til å beskrive personer på den måten? Hva får enkelte av leserne til å skrive som de gjør etter at de har lest artikkelen?

Rasisme og diskriminering er et aktuelt tema i dagens samfunn. Norge har de siste tiårene blitt et mer og mer mangfoldig og flerkulturelt samfunn. Tematikken rundt rasisme er stadig på dagsorden og media har en viktig oppgave med hvordan de presenterer og fremstiller saker som omhandler innvandrere og personer med annen opprinnelse i media i Norge. Mange er stadig innom og sjekker en nettavis eller sosiale medier som linker til media. Det å sette søkelys på hvordan en viktig og sårbar gruppe som innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstilles i media er noe det ikke har vært alt for mye søkelys på de siste årene. Medias makt og hvordan de benytter seg av denne er viktig i samfunnsdebatten. Kommentarfelt der det skrives det ene og det andre av både rasisme, trusler og annen

drittsslenging er svært vanlig om man tar en titt på de trykte mediene på sosiale medier. De trykte mediene har et ansvar selv for hva som står i sine artikler, men kan ikke ta ansvar for hva hver enkelt person velger å skrive i kommentarfeltene. Likevel forsøker de gjerne å slette kommentarer som er over grensen, men de blir gjerne stående en stund. I tillegg til det så er grensa ganske høy og kanskje vanskelig å sette på hva som er uakseptabelt og som må fjernes, sammenlignet med kommentarer som kan bli stående.

Man kan si at viktigheten av korrekte, presise og objektive saker i de store avisene dermed har vært enda større. Det å kunne skille mellom det som er sant og det som ikke er sant, og fortelle de ekte historiene på en objektiv og rettferdig måte er viktig. Innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn kan være en sårbar gruppe. Ord er makt og hvordan avisene fremstiller denne gruppen mennesker og de som enkeltindivider er noe som trenger å bli satt søkelys på. Hvordan de har det selv og hvordan resten av samfunnet ser på dem som individer og gruppe kan bli påvirket av hva slags ord som brukes for å beskrive personene og sakene som omhandler dem. I denne studien vil det kartlegges hvordan innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstår i avisene på Sørlandet.

Retriever gjorde i 2011 undersøkelser der de så på hvordan innvandrere fremstilles i mediene. Her så de på ulike nøkkelbegreper som var relevante for temaet og hvor ofte disse var brukt. Undersøkelsene viser at det har vært en økning i bruken av begrepet rasisme i nasjonal media. Sindre Bangstad, Edvard Nergård Larsen og Lise B. Grung gjorde i 2020 en kartlegging av hvordan pressen i Bergen fremstiller denne gruppen mennesker (Bangstad et al., 2021). Bangstad viser til at det også her har vært en økning i bruken av ulike begreper i pressen i Bergensområdet. Ordet rasisme ble brukt i flere artikler i 2020 enn det gjorde i 2019 og færre enn det igjen i 2018 (Bangstad et al., 2021, s. 62). Lignende undersøkelser og forskning er ikke gjort når det gjelder pressen på Sørlandet, og det er derfor jeg har valgt å gjøre denne studien. Jeg vil gjennom å svare på problemstillingen og i denne oppgaven tette det forskningshullet og kunne se nærmere på hvordan innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstilles i pressen på Sørlandet.

Problemstilling

Hvordan fremstilles innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn i Agderpressen?

Forsknings spørsmål:

1. Hvordan har fokuset på rasisme endret seg i Agderpressen i perioden 2015-2021?
2. Hvilke ord og begreper anvendes i saker som omhandler personer med annen etnisk bakgrunn?
3. Hva slags perspektiv på rasisme kommer frem i den såkalte Lillesandsaken og dekingen av SIAN-demonstrasjonen?

For å forsøke å besvare denne problemstillingen og disse forsknings spørsmålene skal jeg gjennomføre en analyse av Fædrelandsvennen og Agderpostens artikler i perioden 2015 til 2021. I den første delen av min analyse vil det være en kartlegging av hvor mange ganger ulike relevante begreper har blitt brukt i de nevnte avisene i denne perioden. Her vil det legges frem tall for hvor mange artikler som inneholder rasisme og andre relevante begreper for å se om det har vært noen endring i denne perioden. Dette blir en kvantitativ kartlegging der det legges frem tall på antallet artikler uten at man går nærmere inn på hva de aktuelle sakene handler om, sett bort i fra at de inneholder de aktuelle begrepene som er relevante for temaet. I del to av analysen vil jeg gjøre et dypdykk i aktuelle saker som har fått stor omtale i pressen på Sørlandet. Dette vil gjøres gjennom en innholdsanalyse/diskursanalyse der jeg ser på hvordan media fremstiller saken og personene som nevnes i de aktuelle sakene. Ved å gjøre denne kvalitative analysen vil jeg se på hvordan media fremstiller disse personene og hvordan de blir satt søkelys på i Agderpressen.

I perioden 2021-2023 gjennomfører Universitetet i Agder et forskningsprosjekt i samarbeid med Kristiansand kommune der man ønsket å kartlegge strukturell rasisme i Kristiansand kommune. Datasamlingen jeg gjør i denne studien vil være del av et delprosjekt i dette prosjektet og de vil kunne benytte dataene i sitt forskningsprosjekt.

Avgrensninger

Jeg har valgt å fokusere på de to største og mest etablerte avisene på Sørlandet.

Fædrelandsvennen og Agderposten er regionale aviser som i stor grad tar for seg hvert sitt område av Agder og på den måten dekker hele Sørlandet. De to avisene er også de to største, eldste og mest etablerte avisene som har klart høyest lesertall sammenlignet med andre aviser på Sørlandet. En kunne valgt å gå gjennom samtlige aviser på Sørlandet. Det er flere mindre lokalaviser som dekker mindre områder eller steder. Grunnen til at jeg har valgt å velge de to

største aktørene er at det er disse avisene som har klart flest lesertall og får mest oppmerksomhet, samtidig som de dekker hvert sitt område i Agder. På denne måten har de også en større makt gjennom at de kan påvirke flere lesere med hvordan de fremstiller innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn i sine artikler. Det kan være enkelte saker som muligens kun har blitt skrevet om i en mindre lokalavis, men utviklingen viser at viktige saker som omhandler for eksempel innvandrere vil da også nå en større regional avis som Fædrelandsvennen og Agderposten. Gjennom å benytte seg av disse to store aktørene vil man kunne få et bredt innblikk i hvordan innvandrere fremstilles i mediene på Sørlandet. Gjennom å gjøre en kartlegging og analyse av de to avisene vil jeg derfor kunne svare på hvordan den gruppen mennesker fremstilles i Agderpressen. Som nevnt i innledningen så har Sørlandsnyhetene fått mye oppmerksomhet i Kristiansand og området rundt de siste årene, men jeg har valgt å fokusere på de trykte mediene og ikke en Facebook-side eller sosiale medier der alle kan komme til orde. De trykte mediene har et mandat og et ansvar for hva som blir publisert. På den måten har de en makt som innebærer at de bør være troverdige slik at folk kan ha tillitt til at det som blir skrevet der er sant. I tillegg har trykte medier et ansvar for objektivitet, og for at alle sider av en sak skal ha mulighet til å komme til orde og være en del av saken dersom man blir omtalt.

Perioden 2015-2021 er valgt for å se på hvordan personene har blitt fremstilt de seneste årene, fordi dette er mest relevant når jeg skal besvare problemstillingen. En kunne gått enda lengre tilbake i tid for å se et enda større bilde, men dette er valgt å ikke gjøre da det er hvordan gruppen mennesker har blitt fremstilt de siste årene og hvordan utviklingen har vært jeg ønsker å finne ut av, og det vil derfor være disse årene som er mest relevant. Grunnen til at jeg har valgt å gå tilbake til 2015 og ikke kun de siste årene er for å undersøke om det har vært noen utvikling i bruken av begreper gjennom disse årene. Enkeltsaker vil selvsagt kunne påvirke tallene i stor grad, men dette vil jeg også gå nærmere inn på i min analyse av funnene jeg gjør. En kunne valgt å ta med artikler fra 2022 som er året studien er gjort og denne oppgaven skrives. For å sammenligne fra år til år ville det blitt misvisende å ta med et år som ikke er fullført, og jeg har derfor valgt å utelate dette. Studien er også i størst grad gjort våren 2022 og dermed tidlig i året, og når jeg skal sammenligne fra år til år ville det da vært misvisende å skulle ta med 2022 i denne oversikten.

Oppgavens oppbygning

Denne oppgaven er bygget opp med en teoridel først. Her vil det kort gjøres rede for ulike perspektiver på rasisme som vil være relevante for oppgaven. Videre vil jeg se på tidligere forskning og analyser av medias bruk av ulike relevante begreper, og hvordan dette har utviklet seg de seneste årene. I metodedelen vil jeg gjøre rede for hvilke metoder jeg har valgt for å belyse problemstillingen, før jeg vurderer oppgavens validitet, gyldighet og overførbarhet. Deretter vil analysen være et todelt kapittel der den ene delen presenterer hvor mange artikler som har blitt skrevet i de aktuelle mediene som omhandler innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn. Den andre delen av analysen vil inneholde et dypdykk i enkelte saker som har fått mye oppmerksomhet i media på Sørlandet. Her vil jeg se på hvordan media presenterer sakene og personene som er omtalt, og hvilke perspektiver av rasisme som forekommer i disse sakene. Til slutt vil det være en kort diskusjon, oppsummering og noen avsluttende ord.

Teori og forskning på rasisme

Ulike perspektiver på rasisme

Det finnes mange ulike perspektiver på rasisme, og beskrivelser av de ulike perspektivene har vært, og er oppe til diskusjon. Hva slags rasisme som tilhører hvilket perspektiv, kan også være vanskelig å svare på og hendelser eller systemer kan passe innenfor. Klassisk rasisme og strukturell rasisme har vært perspektiver som lenge har blitt diskutert og disse perspektivene er fortsatt aktuelle i dagens teorier og diskusjoner. Vi har nyere perspektiver som nyrasisme eller kulturell rasisme som det også kalles, i tillegg til hverdagsrasisme som også er aktuelt. For å se på hvordan avisene fremstiller innvandrere og hva slags saker som presenteres vil det være aktuelt å se på hvilke perspektiver av rasisme som kommer frem og hvordan personene beskrives i avisenes artikler. En grunnleggende utfordring når det gjelder forskning på rasisme er hvordan begrepet skal defineres og hvem som har denne definisjonsmakten. Hva skal telles som rasisme og hvem er det som har retten til å definere hva som er rasisme og hvem som eventuelt er utsatt for det. Dette kan være nyttig for å konkretisere hvilke formål som får betydelige konsekvenser som igjen gjør samfunnet villig til å navngi og motarbeide rasisme.

Klassisk rasisme og kulturell rasisme

Klassisk rasisme ses gjerne på som den eldste typen rasisme når man diskuterer ulike perspektiver på rasisme. Det handler om å dele personer inn i ulike raser og på den måten skille de. Enkelte mener at for at rasisme skal forekomme må man anerkjenne at mennesker er ulike rase. Det er imidlertid slik at rasisme forekommer selv om det i det moderne samfunn er kjent at vi ikke kan skilles basert på hvilken hudfarge vi har. Videre bygger den klassiske rasismen på at mennesker er i et hierarki som avgjøres av våre biologiske forskjeller der de hvite er på toppen (Midtbøen, 2021, s. 107). Carl Linné plasserte mennesker i ulike klasser basert på hvilken hudfarge de hadde. Han blir sett på som «den klassiske rasismens far» (Bangstad, 2017, s. 234). Den klassiske rasismen slik mange vil beskrive den ser man altså ikke i de moderne samfunn i dag. Demokratiske land har ikke lovgivninger som forskjellsbehandler mennesker basert på hvilken hudfarge de har eller hvor de kommer fra.

Mange vil derfor hevde at den klassiske rasismen i stor grad er erstattet av andre typer rasisme i moderne samfunn i dag. Den er mer dreiet seg over til det vi kan kalle kulturell rasisme eller nyrasisme (Todorov, 1993/2009). Disse begrepene går noe om hverandre og tillegges ofte den samme betydningen. Det er ikke lenger slik at man snakker om raser på samme måte som man gjorde tidligere, og en kan si at det handler mer om fordommer og diskriminering på bakgrunn av kulturer fremfor biologi (Rogstad & Midtbøen, 2010). Sammenlignet med klassisk rasisme som handler om forskjellsbehandling og et hierarki etter hvilken hudfarge du har handler kulturell rasisme mer om motstand mot å blande kulturer, religioner i samme samfunn. Et samfunn bør ikke blande kulturer og være et flerkulturelt land slik de fleste moderne land i Europa er i dag.

Hverdagsrasisme

I Norge er det forbudt å forskjellsbehandle på grunn av hudfarge og rasisme er ulovlig. I flerkulturelle stater som Norge skal alle ha de samme mulighetene uansett hudfarge eller hvor man kommer fra. Her skjer det andre typer rasisme som ikke er regulert og som ikke alltid er like synlig. Dette kaller vi gjerne hverdagsrasisme, og det kan være opplevelser som personer med en annen etnisk bakgrunn opplever når de beveger seg rundt i samfunnet, om det så er på bussen, på jobb eller når man er på butikken. Philomena Essed var sosiologen som brukte begrepet først. Fra at det hadde vært fokus på det ekstreme når det var snakk om rasisme handlet det nå mer om praksiser i samfunnet og på institusjoner. Hun mente at man trengte et nytt begrep i diskusjon rundt rasisme i moderne land. Essed brukte begrepet «everyday racism» for å beskrive det hun mente var en form for rasisme som forekom på en annen måte enn det man hadde beskrevet eller kategorisert det før. Hun viste til at minoriteter ble diskriminert ved flere institusjoner gjennom rutiner som ble innarbeidet over tid (Essed, 1991).

I boken *Understanding everyday racism* (Essed, 1991) aktualiserer og konkretiserer Essed begrepet hverdagsrasisme. Hun sammenligner blant annet hvordan rasisme har endret seg i samfunnet og hvordan det kommer frem i ulike land. Philomena Essed viser til undersøkelser som tyder på at det er ulike former for rasisme som er problematiske i ulike land. En av sammenligningen hun peker på er mellom Nederland og USA. I USA har det vært klar forskjellsbehandling av rase, og det til og med de siste årene har vært store utfordringer med at politiet har blitt beskyldt for å forskjellsbehandle basert på hudfarge. Likevel er det også

utfordringer med rasisme i mer moderne demokratier som for eksempel Nederland. Hverdagsrasisme blir beskrevet som rasisme i form av vitser, sjargong og aktiv toleranse til dette. Essed kaller dette for en ikke-aggressiv form for rasisme (Essed, 1991, s. 288). Det blir en del av hva de stadig må høre, og at det kan være vitser basert på hudfarge, språk som kan være nedsettende basert på bakgrunn eller hudfarge, eller forskjellsbehandling som er mindre synlig som skjer i hverdagen. Den dominante gruppen venner seg til å forskjellsbehandle og bruke en sjargong og et språk som kan oppfattes som nedsettende og rasistisk for de det går utover (Essed, 1991, s. 289).

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret, 2020) beskriver hverdagsrasisme som en rasisme som gjerne kan være usynlig for dem det ikke rammer, og mer som trivielle praksiser og institusjoner (HL-senteret, 2020). De viser til at i moderne land forekommer rasismen på en annen måte enn tidligere, på samme måte som Essed beskrev det da hun brukte Nederland som eksempel. Nederland er et land som er sammenlignbart med Norge når det gjelder mangfold og at begge landene er moderne demokratier. Praksiser som gjerne ikke er planlagt at skal være sånn, men som blir innarbeidet og deretter fører til det de kaller hverdagsrasisme (HL-senteret, 2020).

Strukturell rasisme

Som andre begreper som omhandler rasisme, har også begrepet *strukturell rasisme* vært gjenstand for debatt i flere år. Dette både i og utenfor akademiske kretser i både inn- og utland. utfordringen er hvordan man skal konkretisere begrepet og dermed operasjonalisere det for bruk til forskning og til undersøkelser (Bangstad, 2021, s. 9). En diskusjon når det gjelder begrepet strukturell rasisme og rasisme sådan er hva som skal kalles rasisme. Enkelte mener at for å kunne kalle noe rasisme så må man anerkjenne at vi er ulike raser. Det tyder all forskning på at vi ikke er. Likevel vil begrepet oftest brukes når man snakker om det å ha negative holdninger eller syn på noen med en annen etnisk bakgrunn, kultur eller religion enn deg selv. Selv om dette er det som ligner mest på oppfatningen folk flest har begrepet rasisme, så finnes det ingen definitiv konsensus om hvordan begrepet skal defineres og eventuelt operasjonaliseres (Bangstad, 2021, s. 9).

Selve begrepet *strukturell rasisme* ble først brukt i USA og stammer fra begrepet institusjonell rasisme som har blitt brukt i enda lengre tid. I USA pekte de på 1990-tallet på at

det var færre personer som hadde rasistiske holdninger da enn det hadde vært tidligere, men at det likevel var slik at forskjellen mellom de ulike «rasene» i USA ikke ble borte. Forskjellene som pekes på her er for eksempel tilgangen til å studere ved universitet, tilgang til helsetjenester, samt tilgang til gode og trygge boliger i trygge boligområder (Brekke, s. 94). Da færre hadde rasistiske holdninger, men forskjellene likevel eksisterte og ble enda større, så de behovet for å se på det på en annen måte. Det gikk fra at studiet av rasisme i USA hadde mer fokus på holdninger til underliggende og eventuelt overliggende forhold og størrelser fremfor individuelle holdninger (Brekke, s. 95).

Eduardo Bonilla Silva var en av de første til å bruke begrepet strukturell rasisme da han beskrev det amerikanske samfunnet og hvordan rasisme forekom på andre måter enn det gjorde tidligere (Brekke, s. 96). Han mente at man trengte å forstå rasisme på en annen måte og at det hadde endret seg fra å være mer snakk om ideologi til å handle mer om hvordan de sosiale strukturene i samfunnet fungerer. I 1997 skrev Bonilla Silva artikkelen *Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation* (Bonilla Silva, 1997). Her mente han at man trengte en ny forståelse av hvordan det forekom rasisme i USA og at det kunne forklares på andre måter nå sammenlignet med tidligere. De sosiale strukturene hadde endret seg og den strukturelle rasismen kom frem på andre måter enn det gjorde tidligere. Det at rasismen hadde endret seg tyder på at strukturer i samfunnet gjør at rasismen kanskje er mer skjult nå enn den var tidligere, men at den likevel forekommer. I boka *Racism without racists* (Bonilla Silva, 2013) beskriver Bonilla Silva et USA der rasismen har endret seg. Han mener at rasismen skjer på andre måter i samfunnet, og han viser for eksempel til at hvite mennesker i USA er i mot kvotering, som en slags rasisme som han kaller for *fargeblind rasisme*.

Når man skal diskutere strukturell rasisme i Norge i dag så er det en vanskelig øvelse. Dette fordi det finnes svært lite forskning på dette. Det har blitt gjort lite kvalitativ og kvantitativ forskning på temaet og dermed er det vanskelig å trekke klare konklusjoner på hvordan strukturell rasisme eventuelt forekommer i Norge og omfanget av denne typen rasisme (Bangstad, 2021, s. 21). Det finnes derimot mer data og undersøkelser som går på diskriminering. I tillegg til dette finnes det mye informasjon om hvem som blir utsatt for mest hatkriminalitet i Norge. Imidlertid er ikke all hatkriminalitet rasisme, og vi kan derfor ikke konkludere på hvor mye rasisme det generelt er i samfunnet ved å kun se på disse tallene. Likevel viser forskning på diskriminering at de i Norge som er utsatt for mest hatkriminalitet, diskriminering og fordommer er personer som enten er muslimer eller som folk antar at er

muslimer. I Rapporten *Holdninger til jøder og muslimer i Norge* (Hoffman & Moe, 2018) legges det frem tall på ulike spørsmål som personer i landet har blitt spurt om. Spørsmålene handler om ulike temaet som går på hvordan man forholder seg til ulike minoriteter i landet. Undersøkelsene viser at folk er mest skeptiske til muslimer sammenlignet med andre minoriteter. I utvalget som de har spurt svarer 34% av respondentene at de har negative holdninger til muslimer. 31% av respondentene svarer enten Stemmer helt eller Stemmer nokså godt til påstanden om at muslimer ønsker å ta over Europa (Hoffman & Moe, 2018, s. 57). Flere av de andre påstandene tyder også helt klart på at mange i Norge er skeptiske til muslimer. Rapporten viser også at spesielt somaliere har flere av respondentene negative holdninger sammenlignet med hva de har til personer fra andre land. Her har de blant annet fått spørsmål om hvordan de ville forholdt seg til å få en somalier inn i vennekretsen, og 26% svarer at de enten vil mislike dette sterkt, eller mislike det litt (Hoffman & Moe, 2018, s. 84). Så på tross av at det finnes noe lite datagrunnlag på akkurat hvor mye rasisme eller strukturell rasisme som forekommer i Norge kan man likevel ut i fra se på undersøkelser som er gjort om holdninger folk har til bestemte grupper si at strukturell rasisme også forekommer i Norge. Det vil likevel være vanskelig å konkludere med akkurat hvor mye rasisme som forekommer, men at det skjer er det liten tvil om (Bangstad, 2021, s. 23). Med de tallene som kommer fra undersøkelsene tyder det på at mange har holdninger som gjør at vi kan si at det er strukturell rasisme i Norge. For å ta et eksempel fra rapporten *Strukturell rasisme i Norge: En funksjonell tilnærming* (Elgvin, 2021) så vil det aldri være regler i Norge som er åpenbart rasistiske da dette er ulovlig, men at holdninger også kan være form for strukturell rasisme om det er nok personer som har disse holdningene. Vil for eksempel 1 prosent av norsk politi stoppe flere som er mørke i huden enn de stopper andre, vil det være vanskelig å si dette er en form for strukturell rasisme. Er derimot 10 eller 15 prosent det samme kan det være aktuelt å snakke om at dette er en form for strukturell rasisme (Elgvin, 2021, s. 100).

Tidligere forskning på fremstilling av innvandrere i media

Som nevnt i innledningen er det ikke gjort veldig mye forskning på dette temaet tidligere, men det er likevel gjort noen undersøkelser og funn som jeg vil presentere i dette kapittelet. I 1997 ble det gjort undersøkelser som gikk inn på noen utvalgte mediers dekning av saker knyttet til innvandrere og flyktninger, fremmedfrykt og rasisme (Linstad & Fjeldstad, 1997). Her så de nærmere på i hvilke saker det skrives om innvandrere, og sammenlignet ulike type saker med hverandre for å se om det var forskjell i hvordan de ble fremstilt. De gikk også inn

på om det var noen forskjell på saker som omhandlet ikke-vestlige innvandrere sammenlignet med vestlige innvandrere. Undersøkelsene viser blant annet at det var en klar forskjell i sakene som omhandlet ikke-vestlige innvandrere kontra vestlige innvandrere. I rapporten skrives det at den typisk ikke-vestlige innvandrer i mediene er kriminell, mens den vestlige innvandrer er toppidrettsutøver (Linstad & Fjeldstad, 1997, s. 35). Gjennom undersøkelsene kommer det frem at kriminalitet er det temaet hvor innvandrerne oftest er aktører i sakene (Linstad & Fjeldstad, 1997, s. 36). Innvandrerne er som oftest den parten som har gjort noe negativt i saken, og sjeldent offeret eller den som er utsatt for kriminalitet i disse sakene. Mediedekningen kan føre til at det fremstår som innvandrere bedriver mer kriminalitet enn det de faktisk gjør, da utlendinger som ikke er bosatt i Norge ikke skilles fra innvandrere som bor i landet i sakene (Linstad & Fjeldstad, 1997, s. 36). Tallene viser at det i den gitte perioden ble skrevet flere saker som omhandlet innvandrere innenfor temaet kriminalitet (145 saker) enn om for eksempel sport (94 saker) eller kulturell/religiøs annerledeshet og kultursamarbeid mellom nordmenn og innvandrere (31 saker).

I 2011 gjennomførte Retriever en analyse av hvordan innvandrere fremstilles i mediene (Retriever, 2011). De så nærmere på medias bruk av ulike begreper som kan knyttes til innvandring. De har sett på perioden 2000-2011 og også gått nærmere inn på perioden før rapporten ble skrevet. I denne analysen har de valgt å slå sammen begrepene rasisme og diskriminering og undersøkelsen viser at disse ordene over en periode på et år fra 01.07.10 til 01.10.11 er brukt 5445 ganger i ulike artikler. De viser også til andre ord som er relevante for temaet som ofte ble brukt av media. Dette er ord som fremmedfrykt, høyreekstrem og innvandring. Islam/muslim ble nevnt i enda flere artikler i perioden med hele 15480 artikler. Analysen konkluderer med at innvandring og integrering tar en stor del av mediebildet og at det har vært en økning i antall artikler skrevet om temaet i perioden de har undersøkt.

Videre har Retriever i rapporten gjort en kvalitativ dybdeanalyse der de gjør et dypdykk i flere av de norske avisene for å se på hvordan de fremstiller innvandrere i disse sakene og hvem som kommer til orde. Funnene viser at saker som omhandler innvandring og integrering oftere har fokus på det som et problem enn som en ressurs (Retriever, 2011, s. 17). Undersøkelsene er gjort i perioden 22.07.10 til 21.07.11, dagen før terrorangrepet på Utøya og Regjeringskvartalet, da det ville påvirket tallene og funnene om man skulle hatt med perioden etter angrepet.

Retriever har også sett på hvem som kommer til orde i avisenes saker i den samme perioden. Funnene viser at innvandrere i liten grad kommer til orde og at de er dårligere representert sammenlignet med hvor mange innvandrere det er i landet. Personer med innvandrerbakgrunn var i 2009 på 12,2 prosent, mens hvis man ser på sakene og hvem som kommer til orde så kommer innvandrere til orde kun ved én prosent av sakene i papiravisene i perioden de har undersøkt i 2010 og 2011. Det er likevel en klar forskjell om man sammenligner papiravisene med nettavisene (Retriever, 2011, s. 27). Tar man med nettavisene øker dette til litt over to prosent, da de kommer til orde i ca. fem prosent av artiklene på nett. Grunnen til at det er så stor forskjell når man sammenligner de tradisjonelle papiravisene med nettavisene, forklares med at mange av artiklene på nett handler om saker som sport, og en del av disse sakene kommer ikke i papiravisene i tillegg. I mange av disse sakene om sport kommer utøverne til orde, og det er mange idrettsutøvere i Norge med innvandringsbakgrunn. Tendensen i funnene de har gjort er at det skrives flere artikler om innvandrere og innvandring, men at innvandrerne selv ikke kommer til orde i noen særlig større grad enn det de gjorde tidligere (Retriever, 2011, s. 27). Det ville gitt mer mening om det hadde vært slik at de både ble omtalt oftere og kom til orde i tilsvarende større grad, men her ser vi at dette ikke er tilfelle.

I 2021 gjennomførte den norske sosialantropologen Sindre Bangstad sammen med Edvard Nergård Larsen og Lise B. Grung en tilsvarende studie av bruken av rasismebegrepet i den bergenske pressen. Dette gjorde de for Bergen kommune i rapporten *Strukturell rasisme i Bergen*. Der presenteres en oversikt over hvor ofte rasisme er nevnt i media i henholdsvis 2020 og 2019, sammenholdt med Retrievers funn fra 2011 (Bangstad, et al., 2021, s. 62). Oversikten viser at bruken av ordet har økt i stor grad i norsk media fra undersøkelsen i 2011 til 2020. Bangstad påpeker også i rapporten at en opptelling om bruken av kun et begrep uten å gå gjennom artiklene gjør det ikke mulig å trekke en klar konklusjon. Likevel vil det vise tydelig at rasisme som fenomen har hatt stor oppmerksomhet i norske medier i både 2019 og 2020. I 2020 ble rasisme nevnt 18412 ganger i norsk media, mens det i 2019 ble nevnt 10116 ganger. Ser man tilbake til 2011 var tallet da 7834 og det viser at rasisme er et aktuelt tema i norsk media, og at tendensen er at ordet har blitt brukt oftere de seneste årene sammenlignet med i 2011 og at det er mer fokus på tematikken (Bangstad, et al., 2021, s. 62).

Selv om rasisme er et fenomen og begrep som har blitt brukt i større grad de siste årene enn det har blitt gjort tidligere, og utviklingen peker på at det stadig blir mer og mer aktuelt i

norsk media viser de i rapporten til at det i dag brukes andre ord for å beskrive sakene og personene enn det ble gjort tidligere. Der man før gjerne brukte begreper som innvandrere, innvandring og diskriminering bruker pressen disse ordene i mindre grad nå, og det har vært en endring i språket. Ifølge rapporten brukes nå gjerne andre begreper og språket varieres mer for å beskrive fenomenene rasisme og strukturell rasisme (Bangstad et al., 2021, s. 66). Denne språkendringen påvirker hvordan vi snakker om mennesker, da ord også er handlinger og hvordan man snakker om andre mennesker påvirker deres rolle i samfunnet og hvordan de blir oppfattet av andre (Bangstad et al., 2021 s. 66).

I rapporten fra Bergen har de også undersøkt hvem som kommer til orde, hvordan ordene brukes og i hvilke sammenhenger det skrives om den aktuelle tematikken. De har gått nærmere inn på noen enkeltsaker som har fått oppmerksomhet i Bergenspressen i desember 2020. Her har de sett på noen enkeltsaker og hvordan pressen setter søkelys på temaet der. En av sakene handler om en mobbesak der en jente med minoritetsbakgrunn har blitt utsatt for mobbing på skolen, uten at kommunen klarte å stoppe dette (Bangstad et al., 2021, s. 64). Jenta selv kommer også til orde i en av sakene som skrives, i tillegg til blant annet representanter fra kommunen og andre involverte. I denne saken gikk det hele veien til Diskrimineringsombudet som kom med et vedtak som slo fast at foreldrene til jenta som var utsatt for mobbingen og skolen hadde ulik oppfatning av hva det var som hadde skjedd og omfanget av mobbingen. Skolen mente dette har vært enkelthendelser fordelt over ulike år og ikke noe som hadde foregått systematisk, mens jentas foreldre mente på sin side at dette var noe som kunne oppfattes som systematisk rasisme, som skolen visste om og som de ikke hadde satt inn tiltak eller gjort noe for å forsøke å stoppe (Bangstad et al., 2021, s. 65).

I rapporten *Strukturell rasisme i Bergen* har de ikke bare sett på medias fremstilling av innvandrere og personer med utenlandsk opprinnelse. De har også gått inn på hvilke typer rasisme som er aktuell i det norske samfunnet. Her peker de blant annet på at personer med muslimsk bakgrunn er mer utsatt for diskriminering enn det andre er (Bangstad et al., 2021, s. 16). De blir utsatt for mer hatkriminalitet enn andre grupper mennesker, og de er på den måten i en utsatt posisjon i samfunnet.

Når man ser på bruken av begreper og kun ser på antallet artikler vil det være vanskelig å kunne gi et klart svar på hvordan innvandrere fremstilles. Det kan være artikler som fremstiller dem på en positiv måte, og på den andre siden kan det være artikler som

fremstiller dem på en mer negativ måte. Derfor vil antallet artikler som nevnt i større grad vise aktualiseringen av temaet mer enn å vise hvordan de blir fremstilt. Det at disse ordene går igjen i mange artikler vil kunne være med på å fortelle oss at det er aktuelt og at media er med på å aktualisere det. Ved å se en økende trend i omfanget av medias bruk av ordene kan man si at det har blitt mer aktuelt enn det var, eller i det minste at media i større grad har det på dagsorden i dag enn de hadde om man ser noen år tilbake i tid. For å kunne si mer om hvordan innvandrere fremstilles vil det være mer hensiktsmessig å se nærmere på artiklene og se om det er noen hendelser eller tematikk som går igjen. Når man skal se på dette på et nasjonalt nivå vil dette kreve veldig mye tidsbruk, mens når man skal se på et avgrenset område vil det være enklere og mindre tidkrevende å forsøke og danne et slik bilde. Likevel vil det være svakheter også her og dette må man ta med i beregningen når man skal bruke disse dataene.

Metode

Metodevalg

Metodedelen vil være todelt. Del én vil være en kvantitativ undersøkelse av antallet artikler skrevet om bestemte søkeord som er relevante for temaet i en gitt periode. Dette vil presenteres gjennom grafer for å se på utviklingen over tid. Grunnen til at jeg har valgt denne måten å undersøke det på er for å se på hvordan utviklingen har vært i omfanget av omtale av den gruppen mennesker jeg ønsker å undersøke.

Del to vil være en innholdsanalyse / diskursanalyse av ulike saker som det har blitt skrevet mye om og som har fått mye oppmerksomhet i Agderpressen i den gitte perioden. Grunnen til at jeg har valgt å gå inn på enkelte saker og se nærmere på fremstillingen her er for å se hvordan media velger å presentere saker som mange er opptatte av og hvordan de ulike personene omtales her. Analysen gjøres gjennom casestudie der jeg ser på hvilke ord som har blitt brukt i artiklene, og hvordan de ulike artiklene er skrevet. Hvem som kommer til orde og hvordan personene omtales vil også være en del av denne analysen.

Grunnen til at jeg har valgt å både ha en del med en kvantitativ metode og en kvalitativ metode er for å både kunne se på omfanget over tid gjennom den kvantitative undersøkelsen, men også å kunne gå dypere inn i enkelte saker gjennom en kvalitativ metode der jeg analyser hvordan artiklene har blitt skrevet og hvilken rolle media har i de aktuelle sakene. Jeg har valgt å ha tre ulike saker for å se om det er noen forskjell her, og for å kunne gi et bredere bilde av hvordan media fremstiller gruppen. Ved å ha flere saker som jeg går dypere inn i kan jeg danne et større bilde, fremfor å kun skulle se på en enkeltsak. Som jeg vil komme tilbake til er det noen saker som er sjeldne og ganske ekstreme. Ved å kun skulle se på en sjelden enkeltsak ville ikke dette gitt et nyansert bilde av hvordan media fremstiller innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn over tid.

Datautvalg

For å undersøke hvordan media fremstiller en gruppe mennesker i sine artikler vil det både være aktuelt å se omfanget av begrepsbruk, men også gå nærmere inn på artiklene og lese om hvordan gruppene fremstilles. Da det er pressen i Agder som skal undersøkes har jeg valgt å

gjøre noen avgrensninger her. Fædrelandsvennen og Agderposten er de to største avisene på Sørlandet og det er disse mediene jeg har valgt å ha med i mine undersøkelser.

Fædrelandsvennen er den største av dem, og har base i Kristiansand som også er den største byen på Sørlandet. Likevel er de en regional avis som har mest søkelys på det som skjer mellom Lillesand og Mandal. Fædrelandsvennen ble grunnlagt i 1875 av Petrus Emilius Johannessen og Ole Christian Tangen. I 2006 gikk avisen fra å være fullformat til å være tabloid, sammen med en rekke andre aviser som gjorde dette på samme tidspunkt.

Fædrelandsvennen har siden 2020 vært eid av Polaris Media, som tok over avisen fra Schibsted som tidligere var eiere. Avisen utgis i papirutgave daglig og har også en nettavis som oppdateres døgnet rundt. Ser man på Agderposten så har de base i Arendal og fokuserer mest på byene og stedene som var i det som opprinnelig het Aust-Agder. Agderposten ble grunnlagt i 1874 av Jens Svendsen. På samme måte som Fædrelandsvennen så er Agderposten også eid av Polaris Media. Agderposten har også både papiravis og nettavis i likhet med Fædrelandsvennen. Aust-Agder og Vest-Agder er nå slått sammen til et fylke, men man kan si at disse to avisene i størst grad tar for seg hvert sitt gamle fylke, der henholdsvis Fædrelandsvennen dekker Vest-Agder mens Agderposten dekker Aust-Agder. Ved å undersøke disse to medienes bruk av sentrale begreper for temaet vil man kunne få et overblikk over hvordan innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstår i avisene på Sørlandet.

Innsamling av data

Dataene som brukes i studien er hentet fra Retriever. Dette er en database som samler alle artikler som er skrevet i ulike medier i Norden. Her kan man søke på ulike bestemte ord og se hvor mange og hvilke artikler som inneholder det bestemte ordet. Man kan se antall, og man kan sammenligne hvor mange artikler det har blitt skrevet med de ulike ordene i forskjellige perioder. Alle artikler som inneholder ordet vil dukke opp når man søker i denne databasen, og det vil derfor kunne være artikler som i hovedsak har en annen tematikk som kan dukke opp. Likevel vil bruken av ordene vise at det er relevante og sentrale begreper som brukes av media i flere sammenhenger. Ord som søkes på vil være ord som er relevante for tematikken. I tabellen nedenfor kan man se hvilke ord som søkes på og som det lages en oversikt over. Grunnen til valg av disse ordene er at de er relevante for tematikken rundt innvandrere og/eller personer med annen etnisk bakgrunn. Enkelte av ordene vil kunne dukke opp i

samme artikkel, men oversikten er laget mest for å kunne se på utviklingen i søkelyset på tematikken.

Jeg har samlet inn dataene og oversikten over tallene gjennom å utføre søk i Retriever. Her har jeg tatt for meg hvert enkelt av de ulike begrepene og søkt på disse i en bestemt periode. For å finne tallene for hvert enkelt år har jeg søkt på hvert begrep i den bestemte tidsperioden. For eksempel for å finne ut hvor mange ganger Agderposten har nevnt begrepet *integrering* i sine artikler i 2016 har jeg i programmet søkt på dette ordet og valgt å kun vise Agderposten for deretter å velge perioden 01.01.16 til 31.12.16. Deretter får man da opp oversikten over alle artiklene og man kan også gå inn i bestemte måneder for å se hvilke artikler som har blitt skrevet i den gitte perioden. Retriever har også en funksjon som jeg har brukt som gjør at artikler som er like på nett og i avis vises som en artikkel. Denne funksjonen har likevel svakhet ved at en liten endring gjør at det blir vist som to artikler. Dette vil likevel ikke påvirke funnene i så stor grad, og jeg har valgt å bruke denne funksjonen da mine undersøkelser viser at den ofte fungerer bra, og at det heller er unntakene som gjør at det vises som to artikler istedenfor en. Funksjonen er også lik om det er snakk om artikler fra ulike år, og det vil på grunnlag av dette ikke påvirke funnene når det gjelder antall artikler fra år til år i stor grad. Undersøkelsene er gjort i februar-april 2022 og i og med at jeg har undersøkt for perioder før 2022 så vil ikke når jeg gjorde det i 2022 påvirke funnene da artiklene som ligger i databasen ikke endres i etterkant.

Tidsperioden som brukes når det skal ses på antallet artikler er 2015 til 2021. Grunnen til dette er for å kunne gå noen år tilbake i tid for å se på den eventuelle utviklingen de seneste årene. Ved å gå tilbake til 2015 og se på antallet år for år kan man se tegn etter om fokuset og oppmerksomheten har blitt større eller mindre gjennom de årene. Det er viktig å bemerke seg at i 2015 og 2016 var det en stor flyktningkrise etter at IS (Den Islamske stat) tok kontroll over store deler av Midtøsten, som gjorde at tusenvis av personer ble sendt på flukt, og mange av disse kom også til Norge. Det vil videre være interessant å se på hvordan dette vil påvirke funnene. En kunne gått enda lengre tilbake i tid for å se det i et enda større perspektiv, men det er mest for å få en pekepinn på hvilke ord media har brukt de siste årene og som de bruker i dag som nevnt i delkapittelet om avgrensninger.

Innvandrere/innvandring	Integrering
Rasisme	Muslim/muslimere
Etnisk	Utlending
Utenlandsk	Utenlandsk bakgrunn

Ordene som blir undersøkt er presentert i tabellen overfor. Disse begrepene er valgt ut på bakgrunn av tidligere undersøkelser og forskning på temaet. For å sammenligne med tidligere funn vil det være relevant å kunne bruke ord som har blitt brukt i andre undersøkelser. Ved å velge ulike begrep innenfor temaet som er relevante vil man også kunne sammenligne utviklingen i bruken av de forskjellige begrepene. I Retrievers undersøkelser (Retriever, 2011) er ord som integrering, innvandrere/innvandring og muslim også undersøkt, og det vil være relevant å sammenligne mine funn med deres. I undersøkelsene fra Bergen peker de også på at pressen nå bruker andre ord enn de gjorde tidligere, og at for eksempel ord som innvandrere og muslim brukes mindre nå enn de gjorde tidligere til tross for at temaet rasisme er mer aktuelt og skrives mer om enn før. Det vil derfor være aktuelt å sammenligne bruken av disse begrepene i pressen på Sørlandet med hvordan det har vært i Bergen for å se om det er den samme tendensen der også.

Dataene vil presenteres i to deler. Den ene delen vil være en framlegging av hvor mange ulike artikler som er skrevet i de aktuelle mediene i ulike tidsrom. Dette for å se på utvikling av begrepsbruk og omfang over tid. Her vil det ses på hvordan utviklingen har vært, om man kan se noen endringer i medias bruk av begrepene. Dersom det er slik at det har blitt skrevet flere artikler i den siste tiden enn det ble gjort tidligere, så kan det være et tegn på at media har et større søkelys på det i dag enn det de hadde tidligere. På den andre siden kan en synkende trend vise at det er mindre fokus på det, at det er færre saker som er relevante for temaet eller at media bruker andre ord og begreper for å beskrive ulike situasjoner sammenlignet med hva de gjorde tidligere. Det kan være noen begreper som blir brukt mer i dag, mens andre begreper som media kanskje i større grad tok i bruk tidligere. Den andre delen av empirien vil være en presentasjon av ulike saker som har vært i medias søkelys på Sørlandet i den aktuelle perioden. Her vil det ses på hvordan innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn fremstilles i disse sakene og hva som er temaet i sakene som har fått stor oppmerksomhet gjennom å gjøre et dypdykk i de enkelte sakene og artikler som er skrevet om dem. Det vil også være aktuelt å sammenligne artikler som handler om det

samme temaet, for å se om det er noen likheter og/eller forskjeller i hvordan personene fremstilles i de ulike artiklene.

Studiens gyldighet, pålitelighet og overførbarhet

Validitet

Når man bedriver forskning er det viktig at forskningen skjer med høy grad av validitet. Forenklet kan man si at dette handler om at de begrepene man bruker og funnene man gjør fanger budskapet og essensen i det vi observerer (Adcock & Collier, 2001, s. 529). Det er viktig å kjenne godt til kunnskap som allerede finnes på feltet når man skal gjennomføre en studie innenfor dette feltet. Validitet deles gjerne opp i ulike nivåer som man kan bruke når man skal vurdere egen forskning. Det handler om bakgrunnsforståelse og kunnskap om temaet, definisjoner vi har for det vi skal bruke i forskningen, hvordan vi operasjonaliserer det vi skal gå inn på for å gjøre det forskbart og hvordan man skal måle eller vurdere funnene man gjør i forskningen (Adcock & Collier, 2001, s. 530).

Som det har blitt nevnt og vist til finnes det tidligere rapporter i Norge som tar for seg hvordan innvandrere og personer med utenlandsk opprinnelse fremstilles i norsk media. Dette har blitt gjort på nasjonalt nivå, men også mer spesifikt i et område i rapporten som tar for seg hvordan media i Bergen fremstiller innvandrere (Bangstad, et al, 2021). Imidlertid finnes det lite eller ingen undersøkelser som har tatt for seg hvordan media på Sørlandet fremstiller denne gruppen mennesker. Derfor er det selvsagt lite å sammenligne med i dette området, men gjennom å vise til teori, forskning og tidligere undersøkelser kan man se på om det er store forskjeller eller likheter når man sammenligner de ulike områdene. Dette gjør grunnlaget noe svakt når man skal sammenligne sine funn med andre, men likevel finnes det noe datagrunnlag på samme tema som vil brukes i analysen. Jeg har i min studie og i denne oppgaven valgt å legge mer vekt på tidligere analyser og forskning som er relevant i min analyse. Likevel er det viktig å vise til teorier og perspektiver på rasisme, når man skal belyse temaet. Ved å sammenligne mine funn med funn i tidligere undersøkelser kan man se om en kan finne likheter og tendenser. Når en tendens i ulike rapporter tyder på det samme, gir det større grunnlag for å kunne konkludere rundt hvordan noe er eller hvordan noe har utviklet seg.

Når det gjelder å skulle kunne gjøre det forskbart og måle det man ønsker å forske på så vil det andre ord si hvordan man skal kunne gå frem for å besvare problemstillingen. Det er vanskelig å gi en konklusjon som er endelig til problemstillingen. Det er utrolig mange saker som skrives, og det vil være forskjellig hvordan personene fremstilles fra artikkel til artikkel. Det kan også være forskjeller når man velger å bruke to aviser for å forsøke å besvare hvordan pressen i Agder fremstiller gruppen mennesker. Imidlertid vil det gjennom å både gjøre kvantitative og kvalitative undersøker kunne gi indikasjoner og også noen svar på hvordan de fremstilles i Agderpressen.

Ved å gjøre de kvantitative undersøkelsene som jeg har gjort gjennom å gå gjennom antallet artikler som Agderpressen har skrevet med bestemte begreper, kan man få et bilde av hvordan de fremstiller saker som omhandler innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn. En kan også se om det er noen endring i hvilke ord avisene bruker og omfanget av dette. Imidlertid er det viktig å påpeke at det å gjøre en opptelling i seg selv ikke kan gi et fullstendig bilde av hvordan fremstillingen er. Likevel kan det være med på å vise et bilde av hvilke begreper som brukes oftest, og ved å sammenligne mellom ulike år kan man se på om det har vært en utvikling i hvilke ord og begreper som brukes i saker som omhandler den gruppen mennesker som jeg ønsker å undersøke i mitt studium.

I mine kvalitative undersøkelser har jeg valgt å se nærmere på hva slags perspektiver av rasisme som kommer frem i to aktuelle saker som fikk mye oppmerksomhet i Agderpressen. I teoridelen vil det ses på rasisme på ulike måter og med ulike definisjoner. En svakhet ved oppgaven er at det er vanskelig å definere konkret hva som er rasisme og hva slags type rasisme det er og det vil derfor være vanskelig å konkludere på det aktuelle forskningsspørsmålet som går inn på dette. Likevel kan man ved å analysere innholdet i de aktuelle sakene i lys av teori kunne danne et grunnlag for å diskutere hvilke perspektiver som kommer frem. Begreper rundt rasisme har vært og er til diskusjon, og det finnes sjelden en enkelt definisjon på noen av de relevante begrepene.

Reliabilitet

Ved vurdering av oppgavens reliabilitet er det til hvilken man grad en kan stole på forskningen en skal vurdere. Dette gjør man for å se om forskningen kan stoles på og om den er gjennomført på en pålitelig måte. En styrke ved reliabiliteten er dersom det er slik at andre kan forske på det samme og komme frem til de samme tallene eller svarene, dersom de hadde brukt den samme metoden som jeg gjør i min studie. Det handler om nøyaktigheten for undersøkelsene som er gjort i studien og at den er etterprøvd (Johannessen, et al., s. 36-37). I min empiri er det både en kvantitativ og en kvalitativ del. I den kvantitative delen er det gjort opptelling av antallet artikler som er skrevet med bestemte begreper i en gitt periode. En har gått gjennom flere ganger for å unngå at det skal komme frem feil antall artikler i funnene. Dersom det ikke er gjort noen feil vil det si at om noen andre ville etterprøvd disse funnene og undersøkt på samme måte som er gjort her ville de kommet frem til de samme svarene. Derfor kan man på denne måten at det er grad av reliabilitet, men ellers er det vanskelig å gi et klart svar på hele oppgavens grad av reliabilitet. Dette blir i så fall høyst spekulativt, da de kvalitative undersøkelsene ser på enkeltsaker og hvilke perspektiver av rasisme som fremkommer her. Som jeg har vært inne tidligere i oppgaven finnes det ulike definisjoner av begreper innenfor rasisme, og det vil være mulig å komme frem til ulike svar når man skal forsøke å besvare forskningsspørsmålet og problemstillingen.

Overførbarhet

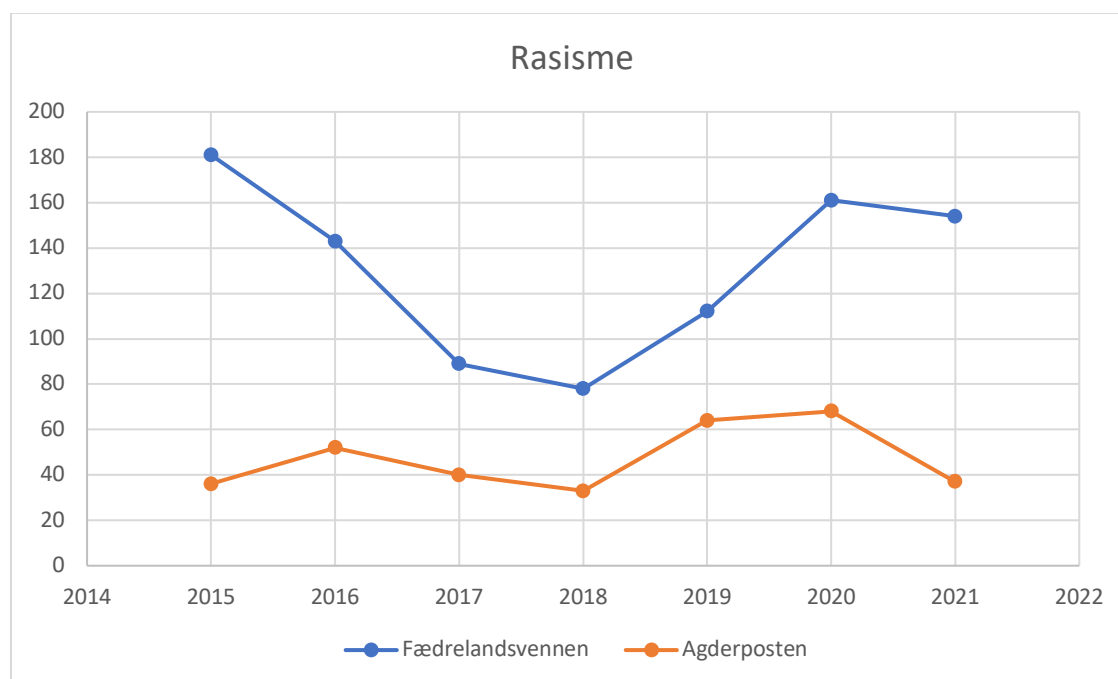
Ved enhver samfunnsvitenskapelig undersøkelse ønsker man at det man finner ut skal kunne være overførbart. Det handler om i hvilken grad funnene som er gjort også kan brukes utenfor det utvalget som er undersøkt (Jacobsen, 2015, s. 237). Det kan være andre områder i Norge som vil kunne komme frem til lignende funn, men dette kan man ikke konkludere med på bakgrunn av de funnene jeg har gjort. På den måten kan man si at overførbarheten kunne ha vært større. Imidlertid har det også vært diskutert naturalistisk generalisering (Postholm & Jacobsen, 2018) når man snakker om overførbarhet i forskning. Det at leseren kan gjenkjenne egne opplevelser eller inntrykk i studien de leser. Jeg kan ikke gi et klart svar på hvor mange som ville gjenkjent seg inntrykk ved å lese studien, men det er klart at mange har et forhold til media enten det er på Sørlandet eller ellers i landet og det vil kunne være overførbart også til andre ved at kan gjenkjenne ord eller uttrykk de har sett bli skrevet i artikler.

Empiri og analyse

Utvikling av begrepsbruk og omfang over tid

Den første delen av undersøkelsen vil som nevnt være en analyse der kun antallet artikler blir sett på. Dette for å en oversikt over i hvordan utviklingen har vært når det gjelder saker som handler om innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn. Begge avisene har både web-utgave og papiravis. For å se mest mulig overblikk over utviklingen har jeg valgt å ta med både web-utgaven og papiravisen av begge aviser og samlet antallet av artiklene som er skrevet. Noen av artiklene vil ligne eller også i noen tilfeller være helt like, men det vil likevel kunne gi et innblikk og en oversikt over utviklingen når man skal se på medias søkelys på tematikken. Retriever har en funksjon som forsøker å samle artikler som er like til en artikkel, slik at dersom en artikkel er lik på web som den er i papiravis vil den komme frem som én artikkel og ikke gjøre slik at den gir to artikler i oversikten over antallet artikler som inneholder søkeordet. Likevel vil det være artikler som er svært like som vil komme frem som to artikler, men på den andre siden vil dette kunne utjevne seg over tid og ikke ha store utslag når man skal sammenligne bruken av de ulike søkeordene over tid og i et større perspektiv. Jeg vil gjøre en analyse av utviklingen i bruk av de ulike begrepene for å se om vi ser noen tendenser her, om dette samsvarer med lignende forskning gjort på feltet i andre deler av landet og hva som kan ha påvirket tallene.

Fokus på rasisme i Agderpressen 2015-2021

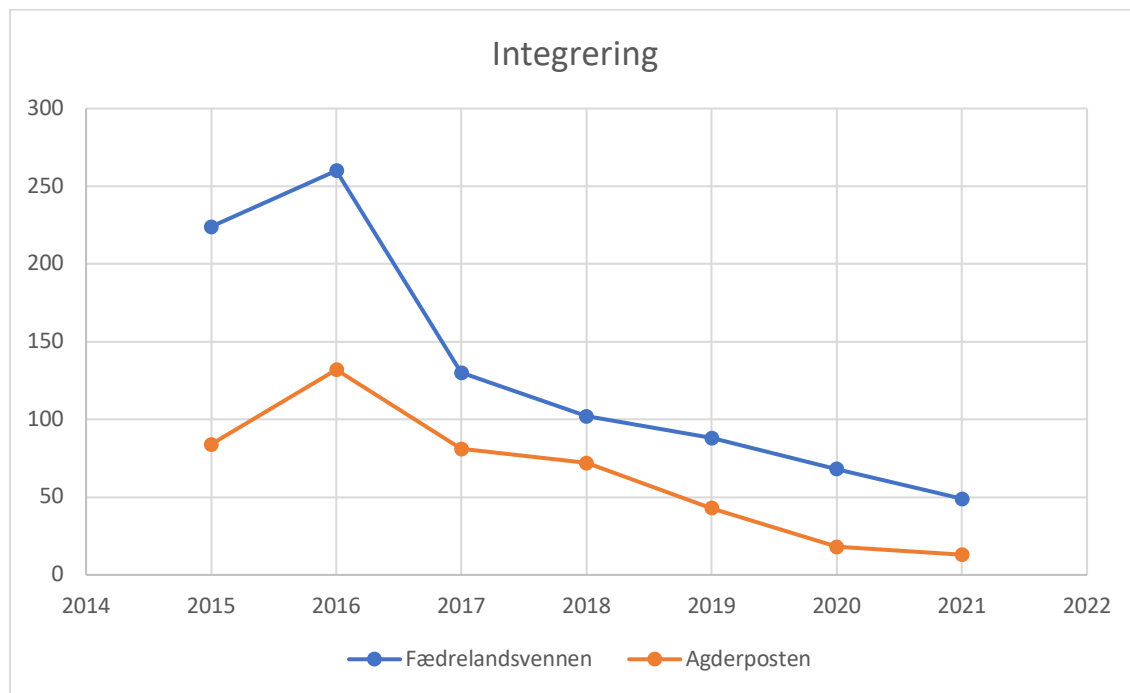

Figur 1, Rasisme

I denne figuren ser vi videre på antallet artikler som har blitt skrevet som inneholder ordet *rasisme*. Figuren viser at i Fædrelandsvennen var det en synkende trend fra 2015 og frem til 2018, men det steg etter dette før det var ganske likt i 2020 og 2021 der det var henholdsvis 161 artikler i 2020 og 154 artikler i 2021 som inneholdt ordet. I Agderposten har det vært et jevnt antall i de fleste årene, men i 2019 og 2020 var det noe mer og i perioden jeg har sett på var det i disse årene det var flest artikler i Agderposten som inneholdt ordet. Sammenligner man med rapporten som ble gjort for Bergen kommune (Bangstad et al., 2021) ser man likhetstrekk mellom hvordan utviklingen har vært i de to store avisene på Sørlandet sammenlignet med i norsk media generelt. Bangstad peker på at deres undersøkelser viser at rasisme er et tema som ofte var i media i 2019 og 2020 og at det har vært en økende bruk av begrepet fra 2011 og frem til 2020. Sammenligner man det siste funnet om at det har vært en økende bruk nasjonalt av begrepet fra 2011 og frem til 2020 så viser mine undersøkelser at det ikke nødvendigvis har vært like stor økning i Sørlandspresen i alle disse årene. Ser man på endringen i Fædrelandsvennen for eksempel er denne mer varierende i de årene jeg har undersøkt deres artikler. Mens det var en klar økning på nasjonalt nivå når det gjelder saker som skrives som inneholder rasisme i 2020 kontra 2019, kan man ved å se på Fædrelandsvennen at det også her var en markant økning når man sammenligner de to årene, mens det i Agderposten ikke var de samme utslagene, men likevel en liten økning når man ser på 2020 og 2019 (Bangstad et al., 2021, s. 62). I undersøkelsene i Bergen har man ikke sett på

tallene mellom 2011 og 2019 og det er derfor vanskelig å skulle sammenligne disse årene, men tendensen og likhetene kommer tydelig frem når man ser på årene 2020 og 2019.

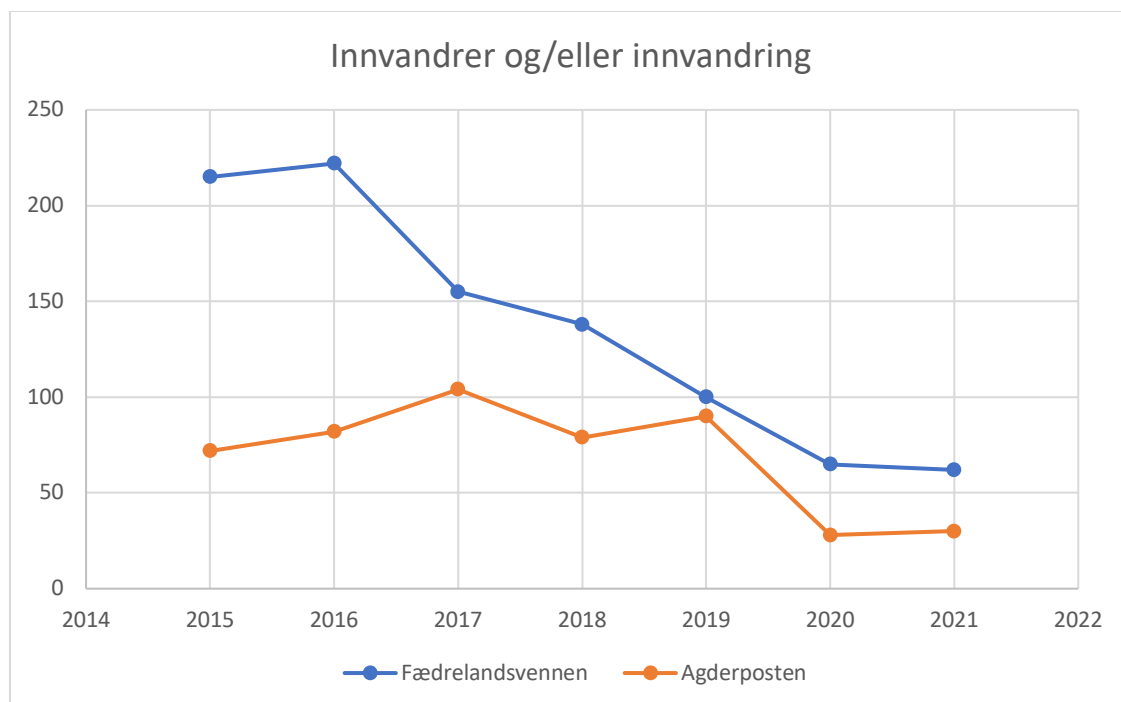
Begrepsbruk – hvilke ord og begreper anvendes i saker som omhandler personer med annen etnisk bakgrunn

Figur 2, Integrering

Når vi ser på tallene om bruk av begrepet *integrering* ser vi at det var klart flest artikler i 2015 og 2016, før det har sunket gradvis frem til og med 2021. Grunnen til at det var så mange artikler som inneholdt dette begrepet i 2015 og 2016 kan ses i sammenheng med at det kom mange flyktninger i denne perioden. Den islamske staten (IS) hadde kontroll over deler av både Irak og Syria, og dette sendte millioner av både barn og voksne på flukt. Mange av disse flyktet til Norge og det gjorde også at begrepet var veldig aktuelt i disse årene. I Norge har vi et mål om at de som innvandrer til Norge også skal integreres på en god måte, og media har mye fokus på dette når det er snakk om innvandring og innvandrere. Ser man på tallene for antall personer som har kommet til Norge på grunn av flukt, og ser dette i sammenheng med tallene i mine funn så kan man se at der det synkende antall innvandrere er det også synkende antall artikler med det aktuelle begrepet *integrering*. Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB, 2021) var det 9282 personer som innvandret til Norge på grunn av flukt i 2015, mens det var henholdsvis 15232 i 2016, 7851 i 2017 og 4653 i 2018. Det sank også i årene etter dette, noe som samsvarer med det vi ser av tallene med artikler som inneholder ordet *integrering*. I de

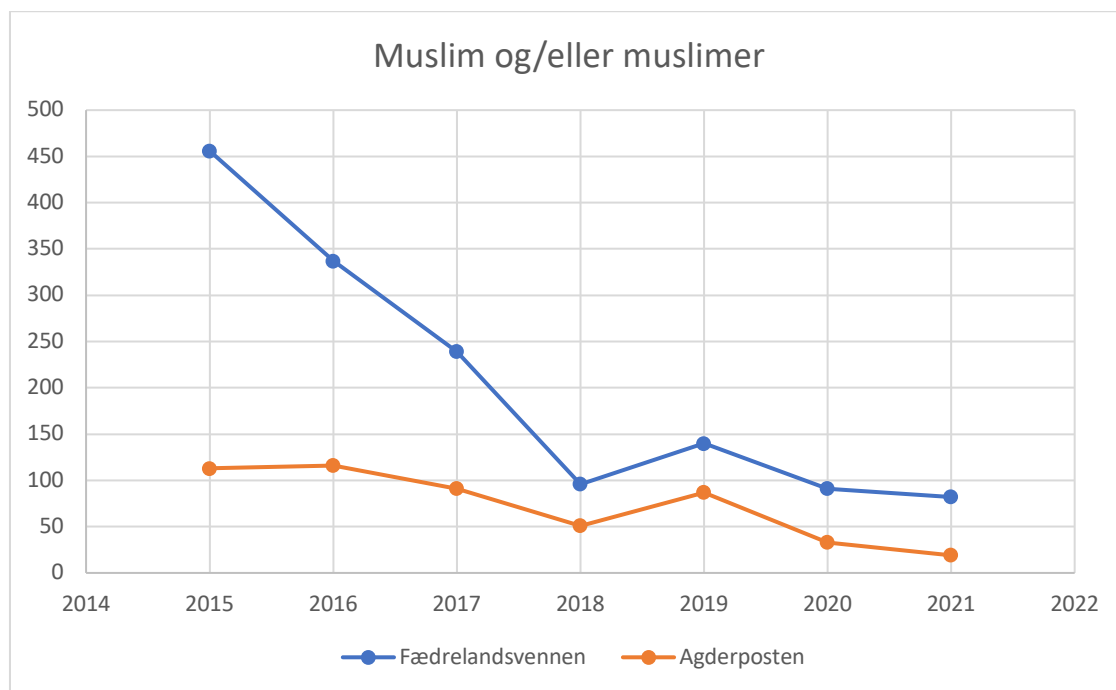
årene det innvandret flere personer til Norge viser det seg også at det er flere artikler som omhandler dette ordet, noe som ikke er oppsiktsvekkende og heller ganske naturlig. Skal man sammenligne de to avisene ser man også at utviklingen er ganske lik. Fædrelandsvennen har flere artikler enn Agderposten, noe man også ser igjen i de andre figurene. Dette er fordi Fædrelandsvennen er en større avis med flere ansatte, og som da naturligvis skriver flere artikler hvert år sammenlignet med det Agderposten gjør i løpet av den samme perioden. Det er derfor mer relevant å se på utviklingen og i denne figuren ser man at utviklingen er relativt lik om man sammenligner de to avisene. I tillegg til at det har vært synkende antall flyktninger til Norge etter 2015, noe som kan være med å forklare disse tallene, kan det også tyde på at ordet integrering brukes sjeldnere. Undersøkelsene fra Bergen viser (Bangstad et al., 2021) at selv om rasisme er et aktuelt begrep som det skrives flere saker om enn tidligere, så bruker media gjerne forskjellige ord når de skal skrive om aktuelle saker.

Figur 3, Innvandrere og / eller innvandring

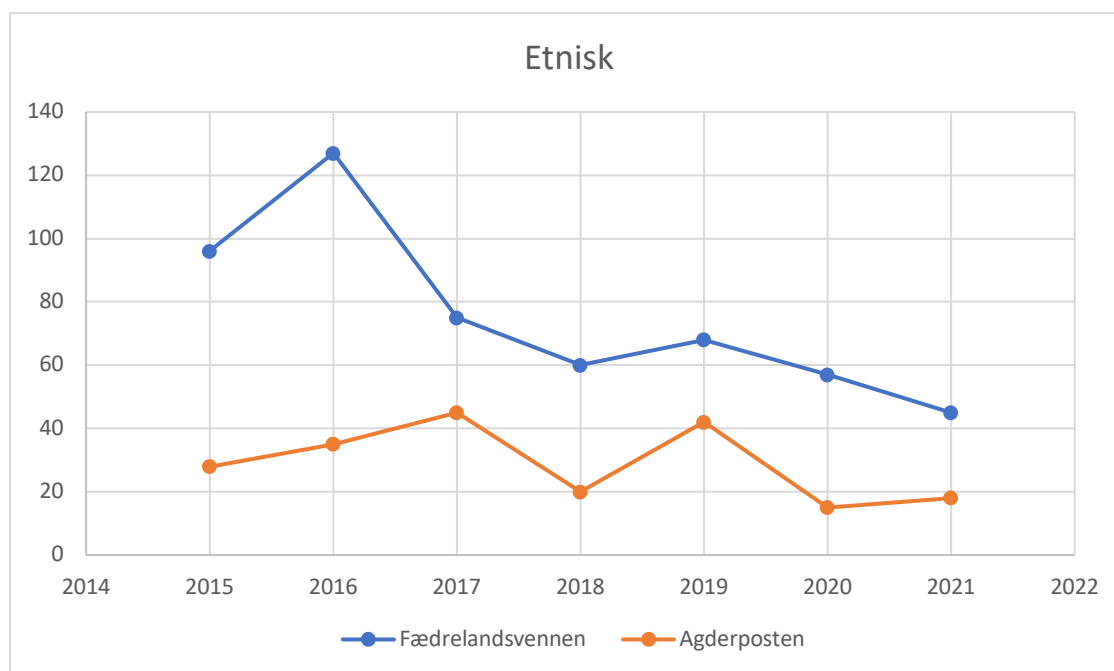
Ser man på det som kommer frem av figur 1, så kan dette ses i sammenheng med figur 2, som tar for seg begrepene innvandrere og / eller innvandring. Det var mange personer som innvandret i 2015 og 2016, men ser man på årene i etterkant ser man at det gradvis har gått nedover i Fædrelandsvennen, mens det i Agderposten har vært ganske jevnt fra 2015 til og med 2019, før det var en nedgang i 2020 og 2021. Dette kan tyde på at det de siste årene har vært mindre søkelys på innvandrere i de to store avisene på Sørlandet. Det kan ha ulike

forklaringer, men trenden er tydelig. Det er viktig å legge til at det i denne perioden kom pandemien som gjorde at å krysse landegrensener ble mye mer utfordrende enn det hadde vært tidligere. Dette førte da naturligvis til at det kom færre innvandrere til Norge, og det kan være en stor del av forklaringen for tallene i 2020 og 2021. Imidlertid vil det være sannsynlig at trenden som særlig vises i antallet artikler Fædrelandsvennen har skrevet som var synkende også før pandemien ville fortsatt dersom pandemien ikke hadde kommet, og det ikke ville vært mer utfordrende å komme inn i et nytt land. Sammenligner man funnene mine med funnene som ble gjort i undersøkelsene gjort i Bergen kan man se noen likheter. I rapporten peker de på at pressen velger andre ord nå enn tidligere, og at ord som innvandrer og innvandring blir brukt i mindre grad, på tross av at rasisme har blitt et mer aktuelt tema og det skrives flere artikler om temaet. (Bangstad et al., 2021, side 66). Imidlertid er det ikke slik at alle saker som skrives om rasisme automatisk handler om innvandrere, men det er likevel ofte at det handler om den gruppen mennesker eller andre personer med annet etnisk bakgrunn. Så er Ser man på utviklingen av bruken i Agderposten har det som sagt ikke har vært de store utslagene når man ser de siste fem årene, men ser man derimot på Fædrelandsvennens bruk ser man at tendensen er tydelig og samsvarer med det som skrives i rapporten fra Bergen; det har vært en dreining i språket og en bruker andre ord for å beskrive hendelser eller fenomen som oppstår i samfunnet.

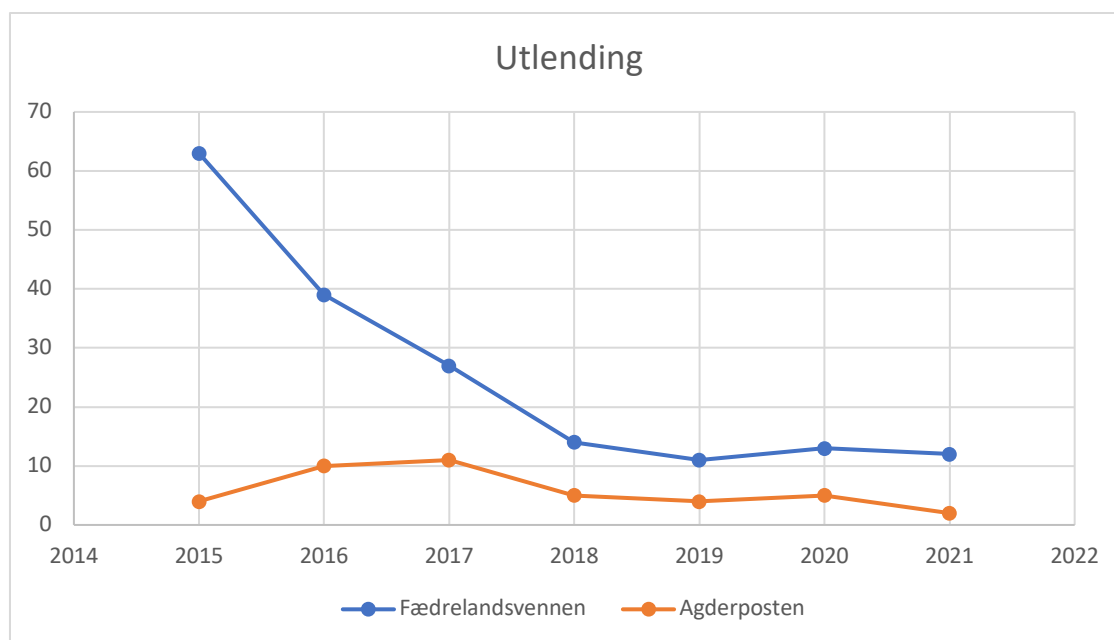
Figur 4, Muslim og / eller muslimer

Da jeg skulle se på antallet artikler som inneholder ordet muslim og muslimer valgte jeg å slå sammen dette i et søk da det er det samme ordet i entall og flertall. Dette fordi de er såpass like og det vil svært lite sannsynlig gjøre store utslag om man slår de sammen da de gjerne vil ha den samme tematikken eller poenget om det står i entall eller i flertall. Om en artikkel inneholder begge ordene vil den likevel vises som kun én artikkel i datainnsamlingen. Ser man på Agderposten først ser man at det ikke har vært store endringene i årene fra 2015 og frem til 2021, men dataene viser likevel at det har vært noe færre artikler i 2020 og 2021, og at det ellers har sunket gradvis fra 2015, sett bort i fra 2019 da det var noen flere artikler som inneholdt et eller flere av ordene. Fædrelandsvennens bruk av begrepet viser derimot en klar synkende trend om vi ser fra 2015 og til de siste årene der begrepet har blitt brukt i mindre grad. I tidligere undersøkelser og forskning som har gjort tyder det på at det har vært et ordskifte i media og at man bruker andre ord nå enn tidligere. Ser man på utviklingen i Fædrelandsvennens bruk av begrepet kan det tyde på at de sjeldnere velger å oppgi at personene i sakene er muslimer og at man heller velger å fokusere på andre relevante ting for saken. Muslimer utsettes for mer hatkriminalitet enn andre grupper mennesker i Norge (Bangstad, et al., s. 16) og det at det har blitt skrevet flere saker om rasisme de siste årene, men færre saker som inneholder ordet muslim kan tyde på at det skrives mer om tematikken, men at Fædrelandsvennen velger å bruke andre ord eller beskrivelser når de skal beskrive personene. Her ville det vært interessant å videre kunne gjøre flere kvalitative undersøkelser hvor man ser på hvorfor sakene er skrevet som det er blitt gjort, for å finne en enda videre forklaring på utviklingen.

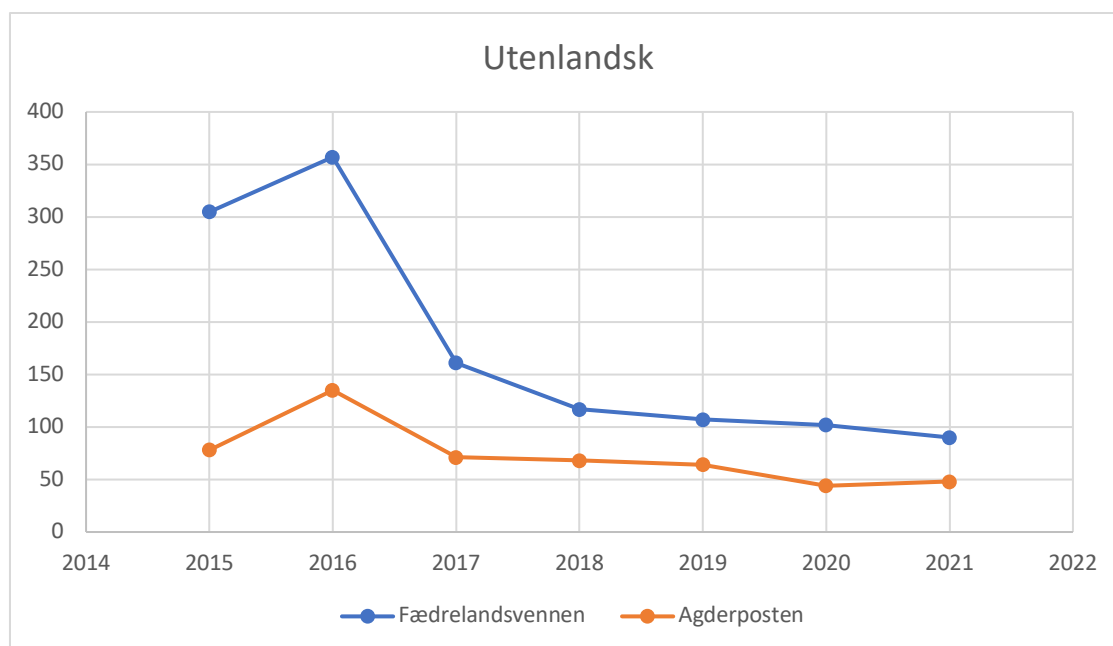
Figur 5, Etnisk

Etnisk er et ord som gjerne brukes for å beskrive bakgrunnen til en person i en sak. Dette kan være ulike saker der man bruker det ordet, men det er liten tvil om at det historisk har blitt brukt sammen med å beskrive for eksempel en gjerningsperson eller lignende i straffesaker eller saker der tema er kriminalitet. Ser man tilbake på Lindstad og Fjeldstad sin rapport så påpekte de at en ikke-vestlig innvandrere ble beskrevet som en kriminell gjennom ord og uttrykk, mens en vestlig innvandrere var idrettsutøver (Lindstad & Fjeldstad, 1991, s. 35). Ser man på tallene her viser de at Agderposten har gått litt ned i 2020 og 2021 når det gjelder artikler som inneholder dette ordet. Det kan tyde på at avisene i mindre grad har fokus på å beskrive hvilken etnisitet personene i saken deres har. Likevel kan man ikke konkludere på om dette handler om en bevisst strategi eller om det er tilfeldigheter som spiller inn på funnene, men det er likevel en indikasjon på hvordan utviklingen har vært. Ser man på Fædrelandsvennen kan man se at det har vært en synkende bruk av ordet og at det ble brukt i mye større grad i 2015 og 2016 enn det har blitt gjort de siste to årene i 2020 og 2021. Det at det har vært en synkende bruk av ordet kan tyde på at avisene har vært mer bevisste rundt hvordan de beskriver ulike personer.

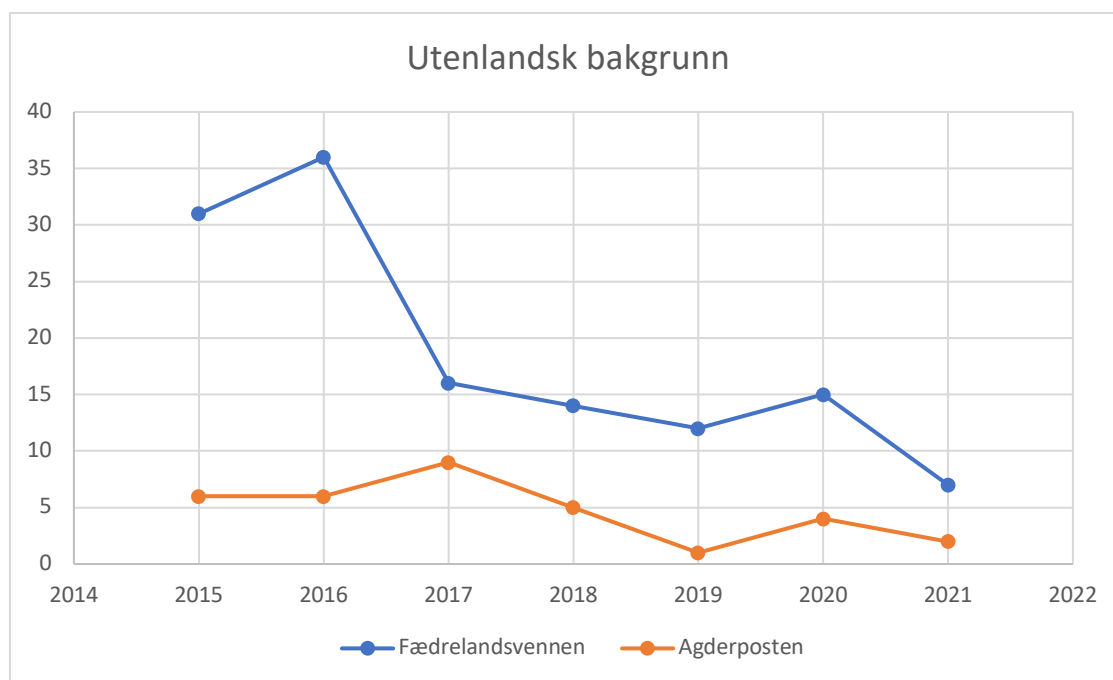
Figur 6, Utlending

I oversikten over antallet artikler skrevet med ordet *utlending* ser man at det i Agderposten ikke har vært noen stor utvikling den ene eller andre veien gjennom de siste seks årene. En ser likevel at det var flere artikler i henholdsvis 2016 (10) og 2017 (11) enn det var i de siste årene frem til og med i 2021 da det kun ble skrevet to artikler som inneholdt dette ordet i Agderposten. Man kan ikke konkludere kun gjennom å telle artikler som inneholder ordet, men likevel viser det er en klar tendens til at avisen velger å bruke andre ord når de skal beskrive personene i sine artikler. Ser man på Fædrelandsvennen sin bruk av ordet viser datainnsamlingen at det var klart flere artikler som inneholdt ordet tidligere enn det er i dag og det har sunket mye de siste årene. I 2015 var det hele 63 artikler som inneholdt ordet, mens det de fire siste årene har vært stabilt mellom 11 og 14. Dette viser på samme måte som med Agderposten at det har vært en klar nedgang, og dette indikerer at også Fædrelandsvennen er mer bevisste rundt ordvalget og heller velger andre beskrivelser av personer i sine artikler.

Figur 7, Utenlandsk

Ser man på grafen som viser bruken av ordet *utenlandsk* ser man i både Agderposten og Fædrelandsvennen at det var flest artikler i 2016 som inneholdt ordet, og nest flest året før. Etter dette har bruken av ordet flatet ut og at det har vært et jevnt antall artikler som inneholder *utenlandsk* de siste fem årene. Som jeg har vært inne på tidligere er det som ved de fleste andre begrepene flere artikler i Fædrelandsvennen enn det er i Agderposten og dette gjør at det er naturlig at det er flere artikler i Fædrelandsvennen som inneholder de ulike begrepene. Sammenligner man utviklingen ser man derimot at forskjellene er mindre og utviklingen tyder i samme retning.

Figur 8, Utenlandsk bakgrunn

Figur 8 viser bruken av ordene *utenlandsk bakgrunn* i Fædrelandsvennen og Agderposten. Her er det viktig å bemerke at for at en artikkel skal være med i denne må begge ordene skrives i artikkelen. Det holder ikke at det kun et av ordene blir brukt, noe som man tydelig kan se når det gjelder bruken. Å oppgi at noen er utenlandsk på denne måten trenger ikke være noe negativt, men ser man på tidligere artikler kan man se at det ofte var i forbindelse med straffesaker at det var oppgitt. I Agderposten kan man ikke se de store utslagene når man sammenligner antallet artikler, og det har aldri vært et tosifret antall artikler i løpet av et år i perioden jeg har hentet inn dataene. Likevel kan man se at det har vært færre artikler de siste tre årene enn det var tidligere, og det kan tyde på at de er mer bevisste rundt bruken av dette begrepet. Imidlertid er det viktig å legge til at med såpass få artikler kan det være tilfeldigheter og enkeltsaker som får stor påvirkning når man skal studere utviklingen.

Dypdykk i noen aktuelle saker

Mobbesaken på Lillesand ungdomsskole

I januar 2021 kom det frem en sak som fikk stor oppmerksomhet i mediene på Sørlandet. Det var Lillesands-posten som først omtalte saken, før den deretter ble skrevet om i blant annet Agderposten og etterhvert i Fædrelandsvennen. Saken tar for seg en mobbesak ved Lillesand ungdomsskole som først har blitt omtalt i et Facebook-innlegg. I Facebook-innlegget har Presilya Betu Tshituka skrevet om vold og mobbing som hennes tre søsken har opplevd etter at de flyttet til Lillesand. Mobbingen beskrives som svært rasistisk, og de har opplevd å bli kalt både «neger» og «hårete apekatt». Mobbingen har vært gjentakende og over lang tid, ifølge Tshituka. I den første saken som blir skrevet i Agderposten den 13. januar refereres det for det meste til Facebook-innlegget og Lillesand-postens artikkel om saken. Her beskrives både mobbingen, men også volden som søsknene har opplevd. Rektor ved den aktuelle skolen og ordføreren i kommunen uttaler seg også i saken og de forteller om hva de vil gjøre og hvilke tiltak de videre vil sette inn i denne saken.

I etterkant av denne artikkelen blir det skrevet flere artikler i både Fædrelandsvennen og Agderposten om den aktuelle saken. Fædrelandsvennen gjør et nytt intervju med Presilya Betu Tshituka der hun kommer med kritikk mot kommunen. Kommunen setter inn strakstiltak på kroner 500 000,- og dette blir skrevet om i en egen artikkel. Saken får stor oppmerksomhet både gjennom de tradisjonelle mediene og gjennom sosiale medier som gjør at mange hører om og har en mening om saken. Både ungdommer ved skolen og ansatte mottar trusler og telefoner fra en rekke personer, og dette omtales i en egen artikkel der ordføreren i Lillesand kommune snakker ut om presset og hvordan det har vært og hvordan de jobber med saken. Alle disse sakene kom i tidsrommet 13.-15. januar før det roet seg noe om man skal tolke medias søkelys på dette. 23. januar ble det publisert et leserinnlegg i Fædrelandsvennen signert av rektor og assisterende rektor ved Lillesand ungdomsskole, samt kommunalsjef og rådgiver i sektoren for skole og barnehage i kommunen.

Saken fikk bred dekning i mediene på Sørlandet. Både i Lillesand-posten som omtalte saken først, men også i Fædrelandsvennen og Agderposten som viste saken fra flere sider og fikk flere av partene uttale seg. Det at saken fikk bred dekning og ble tatt på alvor i større medier kan også ha vært med på å legge et press på kommunen og skolen. Kommunen uttalte at de hadde jobbet med saken i lang tid. Likevel var det ikke før saken fikk større medieoppslag at

det ble bevilget strakstiltak i form av en større sum penger som skulle brukes til å kunne håndtere saken raskt og på en god måte. I sakene ble det sitert til svært grov og rasistisk språkbruk som søsknene på Lillesand ungdomsskole hadde blitt utsatt for. Ved å komme med konkrete eksempler på rasisme som barn og ungdom har blitt utsatt for, vil det settes et søkelys på det som kan være med på å forhindre at det skjer igjen, samt gjøre foreldre mer bevisste rundt hva barn gjør på sosiale medier da det var her mye av mobbingen hadde foregått. I dette tilfellet er det en sak der det er ofre som er utsatt for negative bemerkninger og skjellsord i hverdagen. Dette har skjedd på skolen, men også på sosiale medier og utenfor skoletid.

Tilfellet kan både ses på som problemer i samfunnet gjennom at jentene har blitt utsatt for rasisme fra flere hold. Likevel vil det være vanskelig å trekke det til det vi tradisjonelt kan kalle strukturell rasisme. Mye av mobbingen har skjedd i sosiale medier gjennom at de har fått stygge bemerkninger og også trusler. Likevel har det vært flere hendelser tilknyttet skolen. Skolen burde hatt kjennskap til saken, men det var ikke før saken kom til media at det ble satt inn tiltak for å stoppe mobbingen og rasismen. Rasismen kan forstås som en form for hverdagsrasisme. Jentene har blitt kalt for ord som beskrives i avisen som helt klart er negative beskrivelser basert på hudfarge. Det har ikke blitt fanget opp hvor stort omfanget er. De involverte har kanskje heller ikke visst hvor stort omfang det er eller vært bevisste nok rundt sin ordbruk. Essed skriver om rasisme i Nederland som hun beskriver som hverdagsrasisme der det brukes stygt språk og nedsettende kommentarer basert på hudfarge. Jentene som har blitt utsatt for rasisme i Lillesand har opplevd både gjennom sosiale medier men også på skolen eller ellers i hverdagen å få grovt nedsettende kommentarer basert på sin hudfarge og bakgrunn. Man kan ikke konstatere for hardt hva som har vært grunnlaget for at personene som har utsatt dem for dette har gjort som de har gjort, men det kan virke som de har vært en del av en dominant gruppe som har påvirket hverandre og det etterhvert har blitt en «vanlig» måte for de å snakke på eller beskrive andre. En slik sjargong med grove nedsettende kommentarer kan være en del av det vi kaller hverdagsrasisme, som beskrives som blant annet vitser og et språk som er nedsettende. Imidlertid er de grove kommentarene disse jentene har blitt utsatt for et språk (Essed, 1991, s. 288).

I undersøkelsene som Retriever gjorde for 2010 og 2011 viste det seg at innvandrere sjelden kom til orde i artikler som ble skrevet. Det ble skrevet flere artikler om innvandrere, men de kom likevel ikke noe oftere til orde enn det de gjorde tidligere. I Lillesandsaken ser vi at det

ble skrevet flere artikler om saken, med ulike vinklinger og med ulike personer som kom til orde. I en av artiklene kommer også offeret selv til orde og får utdype mer rundt hvordan opplevelsene med mobbingen har vært og hva jentene har blitt utsatt for. Uten å gå nærmere innpå alle artikler som er skrevet i Agderposten eller Fædrelandsvennen der innvandrere kommer til orde er det vanskelig å skulle si klart hva tendensen er, men ser man på denne saken isolert sett så kom innvandreren også til orde og ble ikke bare omtalt slik vi så at tendensen var i perioden Retriever undersøkte artikler i perioden 2010-2011 (Retriever, 2011, s. 27). Det er også viktig å legge til at dette ikke er en vanlig sak og at saken fikk enorm oppmerksomhet i nærområdet og skapte store reaksjoner blant mange av leserne.

Ser man på hvordan saken ble presentert i form av ord, så valgte avisen å sitere noe av rasismen de var utsatt for. Svært stygge ord og rasistiske bemerkninger ble beskrevet og leserne fikk innblikk i hvilke ord som ble brukt mot jentene. Det at avisene velger å sitere kan det jo være flere grunner til. Når de fremstiller rasismen jentene som er av utenlandsk opprinnelse på den måten, gir det et sterkt inntrykk og det kan påvirke leserne på forskjellige måter. Det kan være lesere som blir inspirert og får ideer til ord de selv kan bruke, men på den andre siden kan det også være avskrekkende og sjokkerende for leseren slik at det heller vil påvirke de til å være mer bevisste på hvilke ord de selv velger å bruke. Avisene har en stor makt når det gjelder hva de velger å skrive, og hvem de velger å komme til orde og her har de latt jentene uttale seg, men også latt instansene som får kritikk gjennom at de ikke har tatt tak i situasjonen tidligere svare for seg slik at de også får uttalt seg om saken.

Sammenligner man saken i Lillesand med saken om jenta i Bergen som ble utsatt for rasisme og mobbing kan man se flere likheter (Bangstad, 2021, s. 64). Som de skriver i rapporten fra Bergen kommune belyste de her et tilfelle av rasisme i skolen. Denne saken endte helt oppe til Diskrimineringsombudet. På denne måten blir rasisme og diskriminering konkretisert, kommunen får en mulighet til å handle og det gir også en form for støtte og/eller anerkjennelse til de som har blitt utsatt for dette, eller andre som har blitt utsatt for lignende tilfeller ved at media er med på å løfte frem at det de har blitt utsatt for ikke er akseptabelt (Bangstad, 2021, s. 65). Det at saken ender helt oppe hos Diskrimineringsombudet viser hvilken påvirkningskraft mediene kan ha. Som nevnt ble det i saken i Lillesand innført strakstiltak fra kommunen, og det er stor grunn til å tro at oppmerksomheten som saken fikk via media og sosiale medier la et press på kommunen som kan ha påvirket de til å sette inn disse tiltakene raskt. En kan ikke si at det var den eneste grunnen til at kommunen tok tak i dette, da det var en ekstrem sak som la press på de på flere måter og fra flere hold, men

likevel er det ikke tvil om at medias oppmerksomhet på saken gjorde at flere fikk vite om den og flere også engasjerte seg i saken i likhet med den lignende saken i Bergen. Dette viser makten media har sammen med sosiale medier, og gjerne disse i kombinasjon da mange artikler publiseres på sosiale medier og deretter spres videre. Ting kan spres i et helt annet tempo og med en annen intensitet enn det kunne tidligere og dette gjør også at det automatisk legges press til å gjøre endring eller sette inn tiltak for at det skal kunne bli bedre.

Saken er kompleks og spesiell, og det kan være vanskelig å beskrive hvilken type rasisme som har forekommet i denne saken. Det er ingen tvil om at jentene har blitt utsatt for grov hets og stygge kommentarer fra flere hold. Det at det innarbeides en sjargong og et språk som er nedsettende kan vi se på som hverdagsrasisme (Essed, 1991). Imidlertid kan det i denne saken diskuteres om dette er en ikke-aggressiv form for rasisme som er i det skjulte, som kan kategoriseres som det Essed kaller hverdagsrasisme (Essed, 1991, s. 288). I denne saken har det utviklet seg over tid, og en del av hetsen er såpass grov og det har også vært tilfeller av vold og trusler. Når det er tilfeller av vold og trusler så kan man argumentere for at dette er en aggressiv og synlig form for rasisme som ikke kan kalles for hverdagsrasisme. Imidlertid er det ikke noe bestemt fra hold at disse jentene skal forskjellsbehandles, og mye av mobbingen har skjedd gjennom sosiale medier og på skolen. Dette kan kalles en mindre aggressiv form for rasisme, som ikke synes godt for de som ikke er involvert i det og det kan argumenteres for å kalle det for en form for hverdagsrasisme (Essed, 1991, s. 288). I denne saken fra Lillesand har det vært en dominant gruppe i form av mobberne som har vent seg til å bruke en sjargong som er trakasserende og nedsettende som har gått utover disse jentene med utenlandsk opprinnelse over tid.

SIAN-demonstrasjonen i Kristiansand

De siste årene har det vært flere demonstrasjoner rundt omkring i Norge som har fått mye oppmerksomhet. Særlig SIAN (Stopp Islamiseringen av Norge) har skapt mye frustrasjon og sinne hos befolkningen i flere byer gjennom sine ytringer om islam og om muslimer. SIAN er en organisasjon som ønsker å stoppe det de mener er en prosess som foregår der Norge islamiseres. De bruker ganske ekstreme ytringer og handlinger for å få oppmerksomhet rundt sitt budskap, og har hatt demonstrasjoner rundt omkring i Norge de siste årene. Det pleier å møte opp mange motdemonstranter under demonstrasjonene, av både politiske partier, organisasjoner og personer uten tilhørighet til noen spesiell organisasjon for å vise sin

uenighet og motstand. SIAN hadde demonstrasjoner i både Kristiansand og i Arendal høsten 2019. Den av demonstrasjonene som fikk aller mest oppmerksomhet skjedde på torvet i Kristiansand den 16. november 2019. SIAN hadde på forhånd varslet at de ville sette fyr på Koranen, muslimes hellige bok. Allerede i ukene før demonstrasjonen fikk den mye oppmerksomhet og mange ønsket at de ikke skulle få lov til å sette fyr på Koranen under demonstrasjonen på torvet. Både politiet og kommunen uttalte seg også angående saken. Først ble det gitt tillatelse til å holde demonstrasjon. Etter at SIAN gikk ut med at de skulle tenne på Koranen, trakk kommunen sin tillatelse til dette. Etter dette ble det slik at de fikk lov til å ha demonstrasjon, men at all åpen ild ikke var lov av hensyn til sikkerhet.

Da SIAN hadde sin demonstrasjon i Kristiansand hadde det møtt opp mange motdemonstranter. SIAN valgte å trosse forbudet og tente på Koranen. Da SIAN tente på Koranen på torvet, så var det noen av motdemonstrantene som hoppet over sperringene politiet hadde satt opp og forsøkte å angripe medlemmer av SIAN. Det var mye politi til stede, og de kom raskt til og fikk kontroll på motdemonstrantene som ble pågrepet, før demonstrasjonen ble avsluttet og SIAN ble geleidet vekk fra stedet. Grunnen til at jeg har tatt med denne saken er mye på grunn av det som ble skrevet i media i etterkant av demonstrasjonen. Motdemonstrantene som ble pågrepet hadde utenlandsk opprinnelse og var også muslimer. Dette ble omtalt i flere medium, der avisene fulgte opp saken og informerte om hva som skjedde videre med de involverte.

Fædrelandsvennen, men også de nasjonale mediene som dekket saken valgte å skrive at demonstrantene som ble pågrepet var muslimer. Flere av sakene blant annet om de som ble anmeldt inneholdt ordet muslim eller muslimer. Her beskrives motdemonstrantene som er av utenlandsk opprinnelse med hvilken religion de har. En kan argumentere for at det er svært relevant for saken at motdemonstrantene var muslimer da de som holdt demonstrasjonen er kritiske mot islam og ordlegger seg svært negativt om muslimer og deres religion. Likevel er det viktig å legge til at i demonstrasjonene som SIAN har hatt så har det vært motdemonstranter har det vært mange mennesker med ulik etnisitet og religion som har deltatt, og ikke kun muslimer. I motsetning til en del av statistikken som viser at media bruker andre ord enn de gjorde tidligere ser vi her et eksempel på at media oppgir at personene er muslimer. Ser man tilbake til Lindstad og Fjeldstad sin rapport (Linstad & Fjeldstad, 1997, s. 35) der man så at det ofte var slik at ikke-vestlige innvandrere ble fremstilt som nettopp kriminelle, kan man se i denne saken at det også handler om motdemonstrantene og at de har

blitt anmeldt for angrepet de gjorde på SIAN etter at de tente på koranen. Det var mange motdemonstranter til stede, og spørsmålet er om det er viktig for saken å oppgi at de som hoppet over gjerdet var muslimer.

I denne saken ble det skrevet flere saker i de to avisene på Sørlandet, og spesielt Fædrelandsvennen dekket saken bredt, noe som er naturlig da det var i Kristiansand koranbrenningen skjedde. SIAN valgte å tenne på Koranen, og en stor diskusjon går jo på om dette er ytringsfrihet, men en annen diskusjon som kan være vanskelig å gi et klart svar på er om dette kan kategoriseres som rasisme. SIAN er opptatte av å påpeke at de ikke kritiserer noen på grunn av deres hudfarge eller bakgrunn, men at det er religionen de kritiserer og er imot. Skal man se det fra deres ståsted og tro på deres tanker om at det kun er religionen de er kritiske til, kan man likevel se nærmere på uttalelsene de kommer med og måten de fremstiller sitt budskap. Ved å tenne på Koranen viser de sin forakt mot muslimer og deres religion islam. Selv om det ikke er slik at alle muslimer er utenlandske eller har en utenlandsk bakgrunn, så er det liten tvil om at flertallet av muslimer i verden, men også i Norge, ikke er etnisk norske. De har gjerne en annen bakgrunn, eller et annet utseende enn det nordiske. Ser man på holdningen SIAN har og meningene om at muslimer ønsker å ta over Norge og Europa, så kan dette være med på å legge til grunn at dette er en form for rasisme og strukturell rasisme (Bangstad, 2021, s. 22). Holdningene de har til personer med muslimsk utseende og at de ikke ønsker flyktninger eller muslimer til Norge er et eksempel på det Bonilla-Silva (Bonilla-Silva, 2013) mener er en ny form for rasisme som ikke går direkte på hudfarge, men heller religion eller kultur som er annerledes enn sin egen. På det grunnlag kan vi helt si at det å tenne på Koranen og demonstrasjonen de hadde i Kristiansand er et eksempel på holdninger og meninger som kan kalles for strukturell rasisme.

Det vil nok være enklere å plassere SIAN sine demonstrasjoner og meninger innenfor det perspektivet som blir kalt kulturell rasisme. Kulturell rasisme handler om at man skiller mellom mennesker basert på religion og kultur fremfor rase som dreier mer mot den klassiske rasismen (Todorov, 1993/2009). I rasismen er det kulturen som har erstattet biologien (Rogstad & Midtbøen, 2010). SIAN er tydelige på at de mener muslimer ønsker å ta over Norge, og de ønsker ikke muslimer velkomne i Norge, og mener det er problematisk at det er mange muslimer som bor i Norge i dag. Dette er de tydelige på under sine demonstrasjoner, og de henvender seg også ofte direkte til motdemonstrantene og gjerne da de som har et «muslimsk utseende». Selv om det er religionen de sier at de er mot og ikke mennesker med

en bestemt hudfarge, kan dette ses på som rasisme, og da kulturell rasisme. Man ønsker ikke at islam skal ta del av det de ønsker at skal være et kristent Norge. Det å blande religioner i et samfunn er en kulturkrasj som de mener ikke er bra. Skal man tro SIAN selv og også se på det som tydelig er deres hovedbudskap så er det motstand mot religionen islam som er viktigst for dem. Religion kan ses på som kultur og på den måten kan man kalle dette en form for kulturell rasisme (Rogstad & Midtbøen, 2010).

Diskusjon og oppsummering

Rasisme har vært et aktuelt tema i Agderpressen i perioden 2015-2021. Begrepet *rasisme* er oftere nevnt de seneste årene enn det har blitt tidligere. I likhet med i nasjonal media så har *rasisme* vært et aktuelt begrep på medias dagsorden og spesielt i Fædrelandsvennen kan man se et betydelig flere artikler som omhandler dette temaet i 2020 og 2021 sammenlignet med de tre årene før dette. Dette viser at det helt klart er på dagsorden og at Agderspressen har søkelyset på denne tematikken. I likhet med ellers i landet ser man at begrepet brukes i stor grad. Når det gjelder Agderposten har det ikke vært store endringene i antallet artikler som inneholder ordet, men totalt sett med de to avisene ser man at det absolutt er et aktuelt tema.

Ser man på innhentingene av antall artikler som er skrevet med ulike søkeord viser deler av innsamlingen en klar tendens til at avisene bruker flere av begrepene jeg har undersøkt i mindre grad enn de gjorde tidligere. Enkelte av begrepene og omfanget av bruken har blitt påvirket av hendelser nasjonalt og internasjonalt, som for eksempel krisen i Midtøsten som sendte tusenvis av mennesker på flukt og mange av disse endte opp i Norge, og dette fikk mye oppmerksomhet i media som nevnt. Likevel ser man gjennom de kvantitative undersøkelsene at media i mindre grad bruker flere av begrepene som *innvandrere*, *integrering*, *utenlandsk* og *muslim* enn det de gjorde tidligere. Det er likevel viktig å påpeke at en ren opptelling av antall artikler ikke kan gi et fullstendig svar på hvordan innvandrere fremstilles i pressen, men funnene viser en klar tendens til at rasisme er på dagsorden, men at pressen på Sørlandet bruker begreper som *innvandrere* og *muslim* i mindre grad enn de gjorde tidligere. Det kan tyde på at media på Sørlandet har blitt mer bevisste rundt hvordan de beskriver personene som skrives om i deres artikler. Imidlertid er det ikke slik at nedgangen i seg selv kan konkludere med dette. Sett i lys av undersøkelsene som har blitt vist til tyder det likevel på at trenden er den samme når man sammenligner Agderpressen med det nasjonale mediebildet. Avisene varierer mer hvilke ord de bruker for å beskrive hendelser som omhandler innvandrere eller personer med utenlandsk opprinnelse.

I sakene jeg har sett nærmere på som har fått mye oppmerksomhet i pressen på Sørlandet, kan man se at som i tidligere rapporter så blir rasisme belyst og innvandrerne som sakene handler om får komme til orde. I Lillesandsaken som jeg sammenlignet med saken i Bergen som ble beskrevet i deres rapport så endte saken med at det ble satt inn tiltak etter at saken hadde fått enorm oppmerksomhet både i de tradisjonelle mediene, men ikke minst i de sosiale mediene. I

denne saken ble jentene tatt på alvor, avisene beskrev hvilke hatefulle ord og uttrykk som de var utsatt for, og jentene fikk en stor støtte etter at denne saken fikk den oppmerksomheten som den fikk. På samme måte som med saken i Bergen ble det iverksatt tiltak etter at saken fikk oppmerksomhet i media. Dette viser igjen at ved å dekke sakene og få frem rasismen som forekommer, så vil det kunne legges press på instanser til å gjøre tiltak. I denne saken var jentene med utenlandsk opprinnelse ofrene, og de fikk også selv komme til orde for å beskrive sine opplevelser i denne saken. Ved at de selv får komme til orde og at de ikke bare blir skrevet om, viser man at man tar personene på alvor og man får et mer objektivt syn på saken, sammenlignet med om de kun ville blitt skrevet om slik man har sett har vært en gjenganger i saker som omhandler innvandrere. Dette ser man om man ser på tallene som kom frem i rapporten fra Retriever som viste at innvandrere kom til orde i kun to prosent av sakene som ble skrevet.

I mobbesaken fra Lillesand og rapporteringene fra SIANs demonstrasjon i Kristiansand kan man se at avisene legger frem og ser på ulike perspektiver for rasisme. Hva som er rasisme og i så fall hva slags type rasisme det er kan være vanskelig å si konkret. Likevel kan man i disse sakene se eksempler på både hverdagsrasisme og strukturell rasisme. Disse begrepene er også til diskusjon, og det er uenighet om hvordan de ulike uttrykkene defineres og hvem som har denne definisjonsmakten. I tillegg til dette vil betydningen av de ulike begrepene kunne endre seg etterhvert som samfunnet utvikler seg, noe vi ser eksempler på når man for eksempel snakker om strukturell rasisme i et moderne samfunn i dag. Det er imidlertid liten tvil om at det i Norge og andre moderne land har vært en dreining i hva slags type rasisme som forekommer og det er vanskelig å tallfeste hvor mye og hva slags rasisme som skjer da det finnes lite forskning og undersøkelser på dette. Likevel viser sakene jeg har sett nærmere på tilfeller av rasisme, og er eksempler på rasisme som forekommer i Norge.

Gjennom å sammenligne funnene jeg har gjort med tidligere forskning og teori om temaet tyder det på at Sørlandspressen er mer bevisste rundt hvilke ordvalg de bruker, og at de har vært gjennom det samme ordskifte som det ser ut til at store deler av pressen i Norge har vært gjennom. En bruker andre ord for å beskrive saker og personer, og det har dreid seg i retningen at man beskriver problemer rundt rasisme uten at en nødvendigvis må peke på at de er innvandrere eller muslimer. Det fremstår ut ifra de kvantitative undersøkelsene, men også gjennom å se på de to sakene som fikk stor oppmerksomhet i perioden at de fremstiller innvandrere og personer med annen etnisk bakgrunn på en balansert måte. Likevel ser man at

det vil være viktig at media fortsetter å ha et fokus rundt hvordan de beskriver hendelser og personer i sine saker. Som nevnt så utsettes innvandrere og spesielt muslimer for mer hatkriminalitet enn andre grupper i samfunnet, og mye av denne hetsen foregår gjerne på sosiale medier. Avisene publiserer gjerne sine artikler her, og ser man på kommentarfeltene tyder det på at vi har en lang vei å gå for å opplyse mennesker i samfunnet om hva som er rett og galt. Mange rasistiske kommentarer som går på hudfarge og etnisitet, og ikke det saken handler om. På den andre siden kan ikke avisene alene ta ansvar for hva en enkeltperson kommenterer om en sak, men medias ord er makt og de kan være med på å påvirke leserne og deres oppfatning av det som har skjedd eller av personene som blir beskrevet.

I videre forskning kunne det vært interessant og gjort intervjuer med redaktører og journalister i de ulike avisene for å finne ut mer av hvordan de jobber og tenker når det handler om dette temaet, men på grunn av oppgavens omfang er ikke dette gjort i denne studien. Datainnsamlingen viser som nevnt en synkende utvikling i bruk av ord, men hvor bevisste avisene er på dette vil kunne være interessant å forske videre på. Hva slags tiltak de ulike avisene har for å jobbe med dette og hvordan de evaluerer sitt arbeid og sine artikler ville vært spennende å finne mer ut av. På den måten kan man finne nærmere forklaring på hvorfor utviklingen har vært som den er, og hvordan avisene selv tenker at de fremstiller innvandrere og personer med annet etnisk bakgrunn i deres artikler.

Litteraturliste

Adcock, R. & Collier, D. (2001). Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research. *The American Political Science Review*, 95(3), 529-546.

<https://www.jstor.org/stable/3118231>

Bangstad, Sindre. (2021). Strukturell rasisme. KIFO Rapport: 1.

Bangstad, Sindre (2017). Rasebegreps fortid og nåtid, *Norsk Sosiologisk Tidsskrift* 1 (3): 233-251. Bangstad, Sindre (2017). *Anthropology of Our Times: An Edited Anthology in Public Anthropology*. New York og London: Palgrave Macmillan.

Bangstad, S, Larsen, E. N., Grung, L. B. (2021). Strukturell rasisme i Bergen. Bergen kommune: Rapport 2021/09. https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/6938/va-rapport_2021-09_strukturell_rasime_i_bergen.pdf

Brekke, T. (2021). Strukturell rasisme og andre alt-i-ett begreper. *Tidsskrift for samfunnsforskning: Vol.62*. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-07>

Bonilla-Silva, Eduardo (2018). *Racism without racists: Color-blind racism and the persistence of racial inequality in America*. 5. utgave. London og New York: Rowman og Littlefield.

Elgvin, O. (2021). Strukturell rasisme I Norge: en funksjonalistisk tilnærming til rasisme uten rasister. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 62(1), 99-105.

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-08>

Essed, Philomena. (1991). *Understanding Everyday Racism. An Interdisciplinary Theory*. London: Sage Publications.

HL-senteret. (2020). *Hverdagsrasisme i Norge*.

<https://www.hlsenteret.no/forskning/minoritetsforskning/hverdagsrasisme-i-norge/>

Hoffmann, Christhard & Moe, Vibeke (2018). Holdninger til jøder og muslimer i Norge: Befolkningsundersøkelse og minoritetsstudie. Oslo: HL-Senteret.

https://www.hlsenteret.no/aktuelt/publikasjoner/hl-rapport_29mai-web-%282%29.pdf

Jacobsen, D. I. (2015). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Johannessen, A., Tufte, P. A. og Christoffersen, L. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode (5. utg.). Oslo: Abstrakt.

Linstad, M., Fjelstad, Ø. Innvandrere, fremmedfrykt og norske medier. En undersøkelse av utvalgte mediers dekning av saker knyttet til innvandrere og flyktninger, fremmedfrykt og rasisme. Oslo: *Norsk journalistlag*.

Midtbøen, Arnfinn. (2021). Strukturell rasisme i en strukturelt inkluderende velferdsstat? *Tidsskrift for samfunnsforskning*.

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Retriever (2011). Medieanalyse: Innvandring og integrering i norske medier.

<https://www.imdi.no/contentassets/e187852a18ca46afb6f2bc7e4915d6ad/medieanalyseinnvan dring-og-integrering-i-norske-medier>

Rogstad, J. & Midtbøen, A. H. (2010). Den utdannede, den etterlatte og den drepte: Mot en ny forståelse av rasisme og diskriminering. *Sosiologisk tidsskrift*, 18(1), 31–52. <https://www.idunn.no/st/2010/01/art10>

SSB: Innvandrere etter innvandringsgrunn. (2021).

<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn>

Todorov, T. (1993/2009). Race and racism. I L. Back & J. Solomos (Red.), *Theories of race and racism: A reader* (s. 68–74). Routledge.

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.